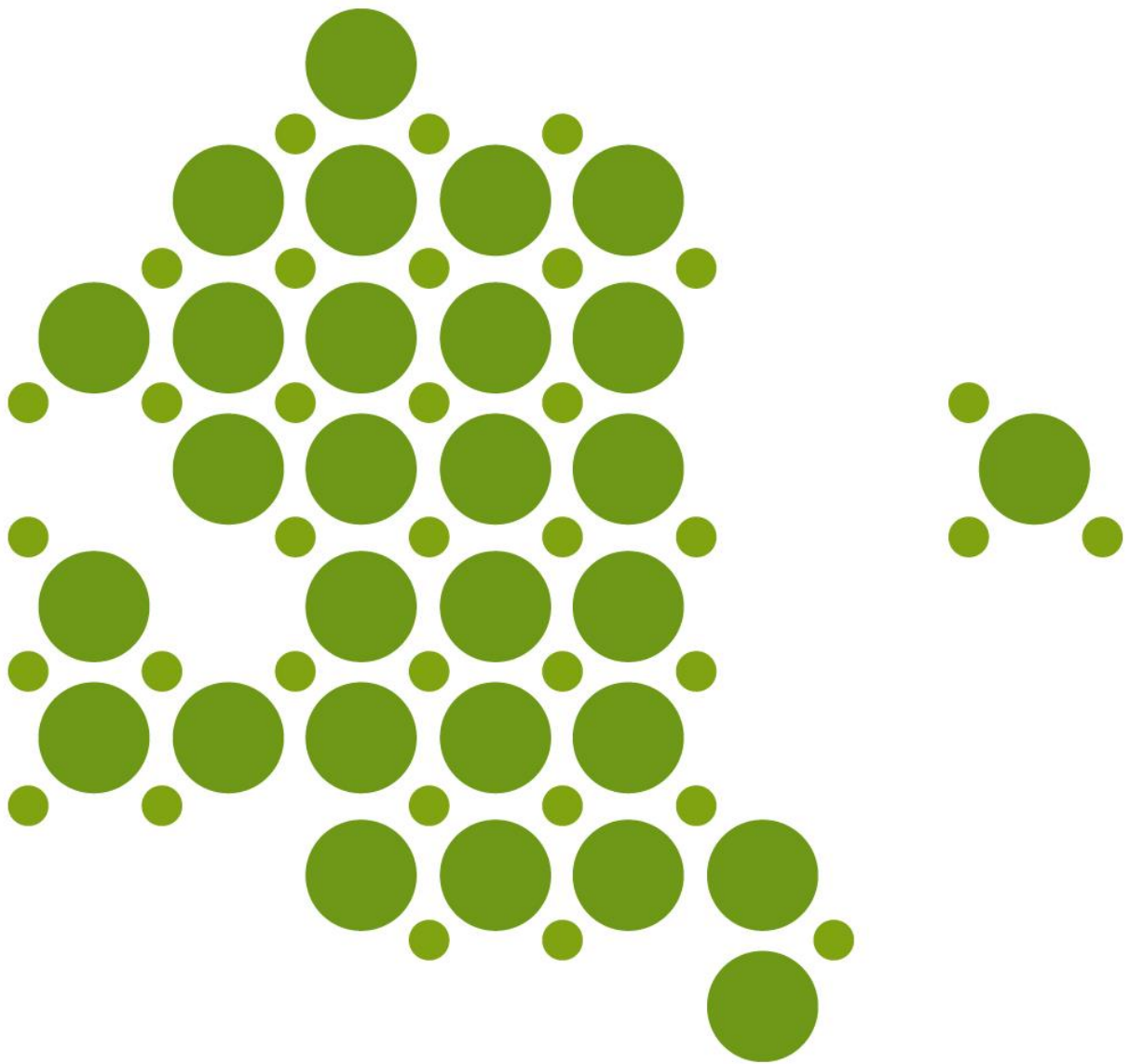

Analyse af prisudvikling i takstbelagte tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning 2014-2018

KKR Hovedstaden

April 2018

INDHOLD

Resumé	3
Indledning	6
Del 1. Udvikling i udgifter per plads per dag og overheadprocent.....	7
1.1 Udvikling i udgifter per plads per dag 2014-2018	7
1.2 Overheadprocent 2018.....	10
1.3 Forhold som påvirker muligheden for at opgøre prisudviklingen:	11
Del 2. Udgiftsudviklingen på det specialiserede socialområde	12
2.1. Udviklingen i de kommunale udgifter på det specialiserede socialområde.....	13
2.2. Udvikling i de kommunale udgifter på voksenområdet	16
2.3. Udvikling i kommunernes udgifter til private botilbud på voksenområdet	20
2.4. Udvikling i de kommunale udgifter på børne- og ungeområdet	23
Bilag	26

RESUMÉ

I Styringsaftalen i Rammeaftale 2018 og i tidligere års rammeaftaler har kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden indgået en flerårig strategi for prisudviklingen på det specialiserede socialområde og specialundervisning.

Ifølge aftalen må udgifter per plads per dag i de takstbelagte tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning til og med 2018 maksimalt stige med pris- og lønfremskrivningen minus 2 procent i forhold til pris- og lønniveauet i 2014. Med taksterne for 2018 kan det nu vurderes, om driftsherrerne har efterlevet den flerårige aftale.

I nærværende analyse fremgår det, at driftsherrerne samlet set har overholdt aftalen om at reducere udgifterne per plads. Det fremgår imidlertid også, at de kommunale udgifter til det specialiserede socialområde er stigende i hovedstadsregionen, også når man korrigerer for den stigende befolkning. Analyserne viser således umiddelbart, at årsagen til stigningen i de samlede kommunale udgifter per indbygger på det specialiserede voksenområde ikke skal findes i prisudviklingen på det takstbelagte område.

Muligheden for en dækkende opgørelse af prisudviklingen på det takstbelagte område svækkes af løbende ændringer i tilbud og takstopgørelsesmetoder, der skyldes, at området er under løbende udvikling. I praksis kan takstaftalen derfor kun bringes i spil for den del af det takstbelagte område, hvor der ikke er sket så store ændringer, at det er umuligt at lave sammenligning fra startår til slutår, og en del tilbud må undtages analysen.

Årsagerne til de stigende udgifter kan også findes andre steder end *prisudviklingen* på det takstbelagte område, for eksempel i kommunernes serviceniveauer og visitationspraksis. Eksempelvis vil flere borgere med støttebehov eller tildeling af yderligere støtte eller flytning til et bedre egnet (og dyrere) tilbud øge udgifterne, uden at dette er udtryk for stigende priser.

Årsagerne kan også findes på områder, som ikke er omfattet af aftalerne om prisudvikling i de takstbelagte tilbud. Det gælder primært anvendelsen af tillægstakster på det takstbelagte område, kommunernes egne tilbud, hvor der ikke sker salg af pladser til andre kommuner, og private tilbud. Der er pt en afdækning af tillægstakster i gang. En ny vejledning om serviceloven fra foråret 2017 præciserer, at selvejende institutioner heller ikke kan være omfattet af rammeaftalerne. I notat om prisudviklingen for 2014-2017 blev det desuden påvist, at udgifterne til de private tilbud er steget med 24 pct. fra 2013 til 2015.

Endelig kan årsagerne også findes i udviklingen inden for de øvrige paragrafområder i Serviceloven, herunder BPA, hjælpemidler og kontaktperson- og ledsagerordninger.

Takstanalysegruppen vurderer, at af de grunde, som er nævnt ovenfor, udgør udgifterne til de tilbud, som indgår i opgørelsen af prisudviklingen på det takstbelagte område, kun 52 procent af de samlede udgifter til det specialiserede socialområde. Værdien af takstaftaler som styringsredskab skal ses i lyset af dette.

I **del 1** i nærværende notat opsummeres hovedpointer og konklusioner af en analyse af udviklingen i udgifter per plads per dag i perioden 2014-2018 samt en opgørelse af den anvendte overheadprocent i takstberegningen for 2018.

På baggrund af analysen kan det konkluderes, at kommunerne og Region Hovedstaden samlet set har *reduceret* udgifter per plads per dag med 4,4 procent i perioden 2014 til 2018 og således samlet har reduceret med mere end 2,0 procent, som er aftalens mål.

20 kommuner og Region Hovedstaden har reduceret udgifter per plads per dag i deres takstbelagte tilbud med 2,0 procent eller mere fra 2014 til 2018. Fem kommuner har reduceret udgifter per plads per dag med mindre end 2,0 procent, mens to kommuner har hævet udgifter per plads per dag i de takstbelagte tilbud med mellem 0,4 og 1,3 procent.¹

På tværs af regionen kan der udledes en række generelle udviklingstendenser, der driver udgifterne i de takstbelagte tilbud, og som bidrager til forklaringer på, hvorfor nogle driftsherrer ikke endnu er kommet i mål med reduktionen. Tendenserne er følgende:

- Stigende kompleksitet i målgrupperne og længere levetid i målgrupperne i de tværkommunale tilbud som følge af hjemtagning og inklusion af borgere med lettere problemstillinger. Dette medfører, at borgerne i de tværkommunale tilbud i dag generelt har et stort støttebehov og behov for høj personalenormering med deraf følgende prisstigninger.
- Fx lever mennesker med udviklingshæmning, som resten af befolkningen længere, hvilket stiller nye krav til sundhedsfaglige indsatser samt ændring af de fysiske rammer i tilbuddene som imødekommer aldringsprocessen og aldersrelaterede sygdomme. Det kan desuden give behov for ny personalesammensætning og ombygning af tilbud.
- Behov for omlægninger og moderniseringer af tilbud for at skabe fagligt og økonomisk bæredygtige tilbud med tidssvarende og målrettede fysiske rammer, som er tilpasset den seneste udvikling i behov og efterspørgsel. Dette medfører typisk reduktion i antal pladser, samtidig med at det kan være vanskeligt at gennemføre yderligere budgettilpasninger i tilbuddene.
Nogle driftsherrer på voksenområdet vurderer, at taksterne skal tilpasses for at leve op til krav fra Socialtilsynet. Der er udarbejdet en minisurvey af driftsherrernes oplevelse af driftstilsyn i 2017. Analysen af data fra spørgeskemaet viser, at nogle driftsherrer på voksenområdet oplever, at Socialtilsynet stiller krav til en højere normering i botilbuddene, hvilket medfører takststigninger.
- Driftsherrer vurderer, at udgifterne til tillægstakster stiger. Der bliver derfor udarbejdet en afdækning af sær- og tillægstakster i 2018.

Kommunerne i hovedstadsregionen har desuden indgået en aftale om, at der fra den vejledende norm for beregning af de indirekte omkostninger for kommunale tilbud på 7 procent af de direkte omkostninger (overheadprocent), arbejdes hen imod 6 procent som et gennemsnitligt mål for kommunerne under ét ved udgangen af 2017. Ved udgangen af 2017 betyder det, at resultatet skal opgøres på grundlag af taksterne for 2018 og dermed opgøres i nærværende notat.

Opgørelsen af kommunernes anvendte overheadprocenter viser, at kommunerne i gennemsnit har anvendt en overheadprocent på 6,2 i takstberegningen for 2018. 16 kommuner har anvendt en overheadprocent på 6 eller lavere, mens 11 kommuner har anvendt en overheadprocent på over 6. Samlet set er målet således ikke nået, men der har været en bevægelse i retning af at sænke overheadprocenten i forhold til den vejledende norm. Region Hovedstaden beregner overhead konkret og indgår derfor ikke i aftalen om at reducere overheadprocenten.

Kommunerne i hovedstadsregionen har indgået aftaler om prisudviklingen i de takstbelagte tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning siden 2011. Region Hovedstaden har først deltaget i aftalerne fra 2014. En gennemgang af analyserne af udviklingen i denne periode viser, at kommunerne samlet set har overholdt aftalerne og har formået at reducere priserne i de takstbelagte tilbud siden 2011.

¹ Dragør og Tårnby Kommuner samt Ishøj og Vallensbæk Kommuner har afleveret fælles indberetning. De fælles indberetninger er talt som hver én kommune. Summen af kommuner er derfor kun 27.

I **del 2** foretages en analyse af udviklingen i *de samlede kommunale udgifter* på det specialiserede socialområde.

På baggrund af opgørelser fra KL kan der konstateres en stigning i de samlede kommunale udgifter på det specialiserede socialområde i hovedstadsregionen, hvor der fra 2013 til 2016 ses en stigning på 3,2 procent. Der er tale om en højere stigning end på landsplan, hvor de samlede udgifter er steget med 2,0 procent i samme periode. At udgifterne er steget mere i hovedstadsregionen end på landsplan kan bl.a. skyldes en højere befolkningsvækst. Hvis man ser på udgifter *pr. indbygger* har der stadig været en stigning i hovedstadsregionen, men stigningen her er 0,4 procent mod 1,3 procent i landet som helhed.

Hovedstadsregionen havde i 2016 fortsat 2,3 procent højere udgifter per indbygger end i landet som helhed.

Udgiftsudviklingen per indbygger på det specialiserede *voksenområde* i hovedstadsregionen var lavere end udviklingen i landet som helhed med en stigning på hhv. 0,6 og 1,6 procent. På *børne- og ungeområdet* sås tilsvarende lavere stigning i udgifterne målt per indbygger i hovedstadsregionen med 0,8 procent mod en stigning i hele landet på 1,8 procent. Samtidig kan det dog konstateres, at hovedstadsregionens udgiftsniveau per indbygger på voksenområdet (1,9 procent højere end for landet som helhed) såvel som børne- og ungeområdet (4,7 procent højere end for landet som helhed) fortsat lå højere end landsgennemsnittet i 2016.

Udgifter til *botilbud til voksne* efter Servicelovens §§ 107 og 108 udgør størstedelen af udgifterne på det takstbelagte område og har stor indvirkning på den samlede udgiftsudvikling. På dette område kan der konstateres et fald i udgifter per indbygger både i hovedstadsregionen og i hele landet. Flere kommuner omlægger § 108 til botilbudslignende tilbud med socialpædagogisk bistand efter § 85. Opgøres udviklingen i botilbuddene sammen med udviklingen i udgifter per plads per dag til socialpædagogisk bistand efter § 85, kan det konstateres, at udgifter per indbygger er svagt stigende både i hovedstadsregionen og i landet som helhed. Dog ligger hovedstadsregionens udgiftsniveau væsentligt lavere end landsgennemsnittet.

En opgørelse af udviklingen i antallet af *helårsmodtagere* pr. 1.000 indbyggere baseret på Ballerup Benchmarken viser en stigning i andelen af borgere i hovedstadsregionen i botilbud og botilbudslignende tilbud efter Servicelovens §§ 85, 107 og 108 på 13 procent fra 2013 til 2016. Samtidig påvises i del 1, at kommunerne og Region Hovedstaden har nedbragt taksterne på dette område, hvilket peger på, at udgiftsudviklingen ikke kan tilskrives udviklingen i taksterne på de kommunale og regionale botilbud og botilbudslignende tilbud.

Kommunerne i hovedstadsregionen har i de senere år ud fra faglige og økonomiske hensyn omlagt indsatserne til *børn og unge* i retning af mere forebyggelse ud fra ønsket om mindst indgribende indsatser. En opgørelse af kommunernes udgifter viser da også, at udgifterne per indbygger til anbringelser er faldet, mens udgifterne til forebyggende foranstaltninger er steget i perioden 2013-2016. Faldet i udgifter til anbringelser har dog ikke helt kunnet opveje stigningen i udgifter til forebyggelse.

INDLEDNING

Kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden har i perioden 2011-2016 indgået aftaler om prisudviklingen på de takstbelagte tilbud inden for det specialiserede socialområde og specialundervisningen.

I Styringsaftalen i Rammeaftale 2017 indgik kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden følgende flerårige aftale for takstudviklingen på det specialiserede socialområde og specialundervisning:

- At udgifter per plads per dag i de takstbelagte tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning til og med 2018 maksimalt må stige med pris- og lønfremskrivningen minus 2 procent i forhold til pris- og lønniveauet i 2014.

Ifølge Styringsaftalen skal der foretages årlige analyser af takstudviklingen i kommunerne, som drøftes i kommunaldirektørkredsen (K29) og i KKR.

Analysen omfatter tilbud til både børn/unge og voksne inden for nedenstående områder, hvor der er salg af pladser eller ydelser til andre kommuner:

- Det specialiserede socialområde
- Specialundervisningsområdet
- Specialtandpleje
- Misbrugsbehandling efter Sundhedsloven

Tilbud, som alene benyttes til kommunens egne borgere, indgår ikke i analysen. På specialundervisningsområdet er der ofte tilbud under folkeskoleloven, som i langt overvejende grad bruges af egne borgere. Der kan være forskel på, i hvilken grad kommunerne har valgt at medtage disse tilbud i indberetningen.

Som led i reformen af Serviceloven blev der i foråret 2017 udgivet en vejledning (Vejledning 9347 af 28/3 2017), som uddyber de generelle regler i Serviceloven. Heraf fremgår det bl.a., at selvejende institutioner ikke er omfattet af rammeaftaler mellem kommunerne i en region. Det har hidtil været praksis i KKR Hovedstaden, at de selvejende institutioner blev opfattet som omfattet af rammeaftalerne og dermed af aftaler om udvikling i udgifter per plads per dag. KL er i dialog med Børne- og Socialministeriet om tolkningen i vejledningen, som svækker mulighederne for styring og koordinering af det specialiserede socialområde. Da det hidtil har været praksis at anse de selvejende institutioner som omfattet af rammeaftalerne, er det valgt at medtage de selvejende institutioner i analysen af udviklingen i udgifter per plads per dag for 2014-2018.

Udviklingen i priserne i de takstbelagte tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning måles som udviklingen i de budgetterede udgifter pr. plads og pr. dag for hvert tilbud. I målingen af udgifter pr. plads og pr. dag medtages alene de dele af takstberegningen, som driftsherren har mulighed for at påvirke, det vil sige de direkte og indirekte udgifter og indtægter i tilbuddene samt den anvendte belægningsforudsætning i takstberegningen.

På denne måde påvirkes udviklingen ikke af eksempelvis konjunktursvingninger eller efterreguleringer af tidligere års over- og underskud. Driftsherrernes overholdelse af aftalen måles således ikke på udviklingen i selve taksterne, og der kan således være forskel på udviklingen i de takster, som afregnes, og udviklingen i udgifter per plads per dag.²

² For en mere detaljeret beskrivelse af metoden til beregning af udgifter per plads per dag og takster henvises til bilag 3 "Metode".

I Styringsaftale 2017 indgik kommunerne i hovedstadsregionen desuden en aftale om, at der fra den vejledende norm for beregning af de indirekte omkostninger for kommunale tilbud på 7 procent af de direkte omkostninger (overheadprocent), arbejdes hen imod 6 procent som et gennemsnitligt mål for kommunerne under ét ved udgangen af 2017. Ved udgangen af 2017 betyder det, at resultatet skal opgøres på grundlag af taksterne for 2018, således at det på nuværende tidspunkt er muligt at vurdere, om aftalen er overholdt.

Nævrende notat opsummerer i **del 1** hovedpointer og konklusioner af en analyse af udviklingen i udgifter per plads per dag i perioden 2014-2018 samt en opgørelse af den anvendte overheadprocent i takstberegningen for 2018. Analysen er foretaget af takstanalysegruppen under KKR Hovedstadens Embedsmandsudvalg for Socialområdet og Specialundervisning på baggrund af takstoplysninger indberettet af de 29 kommuner i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden for 2014, 2016 og 2018.

Analysen af udgifter per plads per dag suppleres i **del 2** af en analyse af den samlede kommunale udgiftsudvikling på det specialiserede socialområde i perioden 2013 til 2016. Formålet hermed er at anskueliggøre mulige sammenhænge mellem udviklingen i udgifter per plads per dag på det takstbelagte område og den generelle udgiftsudvikling på området.

Notatets fire **bilag** indeholder driftsherrers årsagsforklaringer på afvigelser fra aftalen om prisudviklingen, de anvendte metoder i indhentningen af data og de enkelte analysedele, samt tabeller over udviklingen i de enkelte takstberegningselementer.

DEL 1. UDVIKLING I UDGIFTER PER PLADS PER DAG OG OVERHEADPROCENT

I del 1 præsenteres henholdsvis resultaterne af analysen i udviklingen i udgifter per plads per dag i perioden 2014-2018 samt opgørelsen af den anvendte overheadprocent i 2018.

1.1 UDVIKLING I UDGIFTER PER PLADS PER DAG 2014-2018

I dette afsnit opsummeres resultater og hovedpointer fra analysen af udviklingen i udgifter per plads per dag i de takstbelagte tilbud inden for det specialiserede socialområde og specialundervisning.

Udviklingen i perioden 2014-2018 måles som driftsherres realiserede udvikling i perioden 2014-2016 lagt sammen med den realiserede udvikling i udgifter per plads per dag fra 2016 til 2018 som vist i tabel 1.

Resultatet for de enkelte kommuner i tabel 1 kan afvige fra opgørelsen i kommunernes egne takstindberetninger. Det skyldes, at der i indberetningsskemaet til takst 2018 var en regnefejl, som gjorde, at reduktionen i udgifter per plads per dag for perioden 2016 til 2018 blev overvurderet med 0,3 procentpoint for de kommuner, som i skudåret 2016 havde arbejdet med 365 dage i sin takstberegning. Se bilag 3. Takstindberetningsskemaet er kommunernes eneste mulighed for at opgøre, om man med de indmeldte takster overholder taktaftalen. Det er dog KKR Hovedstadens permanente takstanalysegruppe og Fælleskommunalt sekretariats vurdering, at fejlen kun i enkelte tilfælde vil kunne have påvirket arbejdet med at reducere udgifter, nemlig hos de kommuner hvis udgiftsreduktion for 2014-2018 ligger lige omkring de 2 procent.

Kommunerne og Region Hovedstaden har samlet set reduceret udgifter per plads per dag i de takstbelagte tilbud med 4,4 procent i perioden 2014 til 2018 og har således samlet reduceret med mere end 2,0 procent, som er aftalens mål, jf. tabel 1.

Table 1: Gennemsnitlig procentvis udvikling i udgifter per plads per dag 2014-2018

Driftsherre	Udvikling 2014-2018	Udvikling 2016-2018	Udvikling 2014-2016
Vægtet gennemsnit alle driftsherrer	-4,4%	-2,8%	-1,6%
Albertslund Kommune	-2,7%	-1,8%	-1,0%
Allerød Kommune	-4,1%	-1,2%	-2,9%
Ballerup Kommune	-2,0%	-0,7%	-1,3%
Bornholms Regionskommune	-2,2%	-0,8%	-1,4%
Brøndby Kommune	-3,0%	-2,3%	-0,8%
Egedal Kommune	-11,2%	-10,0%	-1,2%
Fredensborg Kommune	-7,9%	-3,9%	-3,9%
Frederiksberg Kommune	-11,3%	-7,3%	-4,0%
Frederikssund Kommune	-5,1%	-8,5%	3,4%
Furesø Kommune	-0,5%	-4,9%	4,4%
Gentofte Kommune	-2,4%	-1,3%	-1,1%
Gladsaxe Kommune	-1,4%	-0,3%	-1,1%
Glostrup Kommune	-5,0%	-0,8%	-4,2%
Gribskov Kommune	-5,9%	-5,1%	-0,8%
Halsnæs Kommune	0,4%	1,1%	-0,8%
Helsingør Kommune	-3,3%	-3,5%	0,2%
Herlev Kommune	-7,9%	-2,0%	-6,0%
Hillerød Kommune	-5,5%	0,7%	-6,2%
Hvidovre Kommune	-3,4%	-1,3%	-2,1%
Høje-Taastrup kommune	1,3%	3,6%	-2,3%
Hørsholm Kommune	-4,4%	0,6%	-5,0%
Ishøj og Vallensbæk kommuner	-3,2%	-4,2%	1,0%
Københavns Kommune	-5,7%	-4,1%	-1,6%
Lyngby-Taarbæk Kommune	-2,0%	-1,3%	-0,8%
Rudersdal Kommune	-0,5%	-1,2%	0,7%
Rødovre Kommune	-0,3%	-0,8%	0,5%
Tårnby og Dragør kommuner	-0,5%	1,6%	-2,1%
Region Hovedstaden	-3,7%	-0,7%	-3,0%

Kilde: Driftsherrers indberetning af takstoplysninger til Fælleskommunalt sekretariat 2016 og 2018.

Note: Udvikling i udgifter per plads per dag er beregnet efter pris- og lønfremskrivning. Se desuden bilag 3 "Metode".

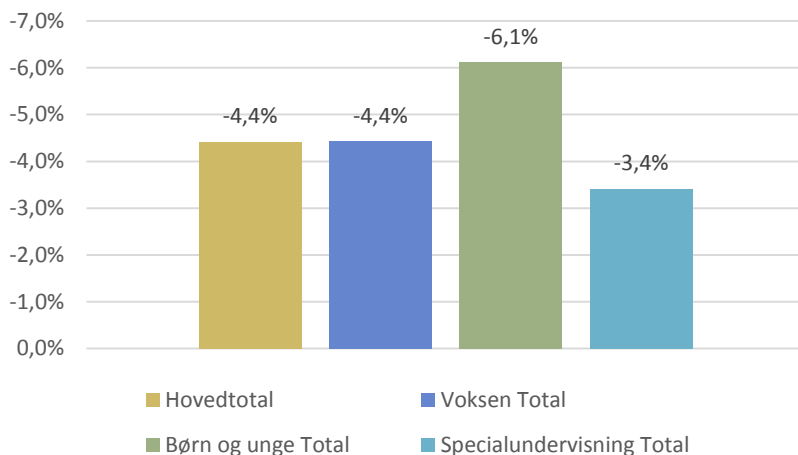
På baggrund af analysen kan det konkluderes, at 20 kommuner og Region Hovedstaden har reduceret udgifter per plads per dag i deres takstbelagte tilbud med 2,0 procent eller mere fra 2014 til 2018. Fem kommuner har reduceret udgifter per plads per dag med mindre end 2,0 procent, mens to kommuner har hævet udgifter per plads per dag i de takstbelagte tilbud med mellem 0,4 og 1,3 procent. I bilag 2 fremgår driftsherrernes forklaringer vedrørende manglende opnåelse af målet om en 2 procent reduktion af udgifterne per plads per dag.

I Diagram 1 er den gennemsnitlige udvikling i udgifter per plads per dag fordelt på henholdsvis det specialiserede voksenområde, det specialiserede børne- og unge område samt specialundervisningsområdet. På specialundervisningsområdet er der ofte tilbud under folkeskoleloven, som i langt overvejende grad bruges af egne borgere. Der kan være forskel på, i hvilken grad kommunerne har valgt at medtage disse tilbud i indberetningen.

Det kan overordnet konkluderes, at udgifter per plads per dag er reduceret med 4,4 procent på voksenområdet, 6,1 procent på børne- og ungeområdet og 3,4 procent på specialundervisningsområdet. Den høje reduktionen på børne- og ungeområdet er primært sket i perioden 2014-2015, hvor udgifter per plads per dag blev reduceret med 4,6 procent. Udviklingen i udgifter per plads per dag drives primært af voksenområdet, der udgør ca. 60 procent af den samlede budgetsum for de tre områder.

Diagram 1: Udvikling i udgifter per plads per dag 2014-2018 fordelt på områder.

Kilde: Driftsherrers indberetning af takstoplysninger til Fælleskommunalt sekretariat 2016 og 2018

Kommunerne i hovedstadsregionen har i regi af Styringsaftalen indgået aftaler om prisudviklingen i de takstbelagte tilbud siden 2011. På baggrund af de tidligere års analyser af prisudviklingen kan det konkluderes, at kommunerne på nær i 2012, hvor der er en mindre afvigelse, samlet set har overholdt de indgåede aftaler³. Således har kommunerne samlet set formået at nedbringe priserne i de takstbelagte tilbud siden 2011. Tabel 2 opsamler resultaterne af analyserne fra de foregående år.

Tabel 2: Realisering af aftaler om takstudvikling 2010-2018

Periode	Aftale om udvikling i de takstbelagte tilbud	Realiseret udvikling i takst/udgifter per dag (Gennemsnit for alle driftsherrer)
2010-2011	-2 pct. efter p/l (takst pr. dag)	-2,4 pct.
2011-2012	Maksimalt stige med p/l (takst pr. dag)	0,3 pct.
2012-2013	Maksimalt stige med p/l (takst pr. dag)	-0,4 pct.
2013-2014	-1 pct. efter p/l (takst pr. dag)	-1,1 pct.
2014-2016	-1 pct. efter p/l (udgifter pr. dag)	-1,6 pct.
2016-2018	-1 pct. Efter p/l (udgifter pr. dag)	-2,8 pct.

Kilde: Analyser af takstudvikling 2011-2016 og 2016-2018, KKR Hovedstaden.

Note: Den realiserede udvikling er opgjort på baggrund af de anvendte metoder de pågældende år.⁴

TENDENSER DER PÅVIRKER UDVIKLINGEN I UDGIFTER PER PLADS PER DAG

På baggrund af samtlige driftsherrers bemærkninger til de indberettede takstoplysninger kan der i år som i de forrige år identificeres en række generelle tendenser på tværs af kommunerne og regionen, som presser driftsherrernes muligheder for at leve op til aftalen om udvikling i udgifter per plads per dag.

► *Stigende kompleksitet i målgrupperne i de tværkommunale tilbud*

Flere driftsherrer oplever, at det i højere grad end tidligere er borgere med mere komplekse problemstillinger, der visiteres til de tværkommunale tilbud på både voksenområdet og børne- og ungeområdet. Den stigende kompleksitet skyldes blandt andet kommunernes hjemtagnings- og inklusionsstrategier, som betyder, at kommunerne i højere grad visiterer borgere med lettere problemstillinger til egne, lokale tilbud. Borgerne i de tværkommunale tilbud bliver dermed mere

³ Region Hovedstaden deltager først i aftalerne om prisudvikling i de takstbelagte tilbud fra 2014.

⁴ For en mere detaljeret beskrivelse af forskellene i metoden til beregning af prisudviklingen henvises til bilag 3 "Metode".

komplekse og med et større støttebehov, hvilket medfører udgiftsstigninger som følge af behov for øget personalenormering m.v.

► *Længere levetid for mennesker med handicap*

Kommunerne i hovedstadsregionen oplever, at mennesker med handicap ligesom resten af befolkningen lever længere end tidligere. Dette stiller blandt andet nye sundhedsfaglige krav samt behov for indretning af de fysiske rammer, som kan imødekomme aldringsprocessen og aldersrelaterede sygdomme.

► *Behov for omlægning og modernisering af de tværkommunale tilbud*

Blandt andet som følge af den øgede kompleksitet og den længere levetid hos borgerne på de tværkommunale tilbud, har flere driftsherrer i hovedstadsregionen igangsat omlægninger og modernisering af tværkommunale tilbud på det specialiserede socialområde. Dette vurderes nødvendigt for at skabe fagligt og økonomisk bæredygtige tilbud med tidssvarende og målrettede fysiske rammer, som er tilpassede den seneste udvikling i behov og efterspørgsel. Omlægning og modernisering af tilbud medfører i flere tilfælde stigning i udgifter per plads per dag på grund af midlertidig reduktion i antal pladser. Samtidig kan det i forbindelse med modernisering og nednormering være vanskeligt at gennemføre yderligere budgettilpasninger i tilbuddene.

► *Socialtilsynets krav til de tværkommunale tilbud*

Endelig opleves det, at Socialtilsyn Hovedstaden stiller krav til tilbuddene i forhold til normering og takststruktur, hvilket kan have indflydelse på prisudviklingen i tilbuddene.

Der er i sommeren 2017 udsendt et spørgeskema til kommunale og regionale driftsherrer i hovedstadsregionen på børne-, unge- og voksenområdet. Analysen af data fra spørgeskemaet viser, at nogle driftsherrer på voksenområdet oplever, at Socialtilsynet stiller krav til en højere normering i botilbuddene, ligesom det også erfarer, at Socialtilsynet stiller krav til, at tillægs- og særtakster indarbejdes i budgettaksterne. Efterlevelse af disse krav vil ofte medføre takststigninger. Samtidig oplever størstedelen af driftsherrerne dog, at driftstilsynene bidrager til øget faglig kvalitet i tilbuddene.

1.2 OVERHEADPROCENT 2018

I Styringsaftale 2017 har kommunerne i hovedstadsregionen indgået en aftale om, at der fra den vejledende norm for beregning af de indirekte omkostninger for kommunale tilbud på 7 procent af de direkte omkostninger (overheadprocent), arbejdes hen imod 6 procent som et gennemsnitligt mål for kommunerne under ét ved udgangen af 2017. Ved udgangen af 2017 betyder, at resultatet skal vurderes på grundlag af taksterne for 2018.

Analysen viser, at kommunerne i gennemsnit anvender en overheadprocent på 6,2 i takstberegningen for 2018. Tabel 3 viser en opgørelse af den gennemsnitlige overheadprocent, der er anvendt i kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden i takstberegningen for 2018.

Tabel 3: Gennemsnitlig overheadprocent 2018

Driftsherre	Gennemsnitlig overheadprocent 2018
Gennemsnit alle kommuner	6,2%
Albertslund Kommune	6,0%
Allerød Kommune	6,1%
Ballerup Kommune	7,0%
Bornholms Regionskommune	6,0%
Brøndby Kommune	6,0%
Egedal Kommune	6,0%
Fredensborg Kommune	6,0%
Frederiksberg Kommune	6,0%
Frederikssund Kommune	6,0%

Furesø Kommune	8,7%
Gentofte Kommune	7,0%
Gladsaxe Kommune	6,2%
Glostrup Kommune	6,1%
Gribskov Kommune	6,0%
Halsnæs Kommune	6,5%
Helsingør Kommune	7,1%
Herlev Kommune	5,5%
Hillerød Kommune	6,0%
Hvidovre Kommune	6,0%
Høje-Taastrup kommune	5,5%
Hørsholm Kommune	7,0%
Ishøj og Vallensbæk kommuner	6,0%
Københavns Kommune	6,0%
Lyngby-Taarbæk Kommune	7,1%
Rudersdal Kommune	6,0%
Rødovre Kommune	6,0%
Tårnby og Dragør kommuner	4,2%
Region Hovedstaden	

Kilde: Driftsherrers indberetning af takstoplysninger til Fælleskommunalt sekretariat 2018.

Note: Den samlede gennemsnitlige overheadprocent er beregnet eksklusiv Region Hovedstaden, da Region Hovedstaden beregner de indirekte omkostninger konkret. Metode for beregning af overheadprocent er beskrevet i bilag 2.

1.3 FORHOLD SOM PÅVIRKER MULIGHEDEN FOR AT OPGØRE PRISUDVIKLINGEN:

Driftsherrernes måde at tilrettelægge opgaverne på er under konstant udvikling. Det gælder både indretningen af tilbud og opgørelsen af takster. Men disse ændringer giver anledning til nogle udfordringer i forhold til at foretage en dækkende opgørelse af udviklingen i udgifter per plads per dag (prisudviklingen), som man skal være opmærksom på ved tolkningen af resultatet.

► *Lukning af tilbud, nye tilbud og ændring af tilbud*

Med henblik på at tilpasse udbuddet af tilbuddet til behovet i målgruppen sker der en løbende ændring af tilbudsviften, herunder lukninger af tilbud, åbning af nye tilbud, og omlægninger af tilbud.

Det er i sagens natur ikke muligt at sammenligne tilbud, som ikke eksisterede i hele sammenligningsperioden. 9 procent af udgiftsgrundlaget i 2018 vedrører nye tilbud, som ikke fandtes i 2016. Samtidig er tilbud svarende til 10 procent af udgiftsgrundlaget for 2016 udgået i 2018. Det betyder, at analysen af prisudviklingen kun omfatter en delmængde af de tilbud, som har været anvendt i perioden.

I tilfælde af omlægninger af tilbud er der tilstræbt størst mulig sammenlignelighed. I tilfælde af opsplitning eller sammenlægning af tilbud er der foretaget omfordeling af 2016-udgifterne, sådan at der opnås sammenlignelighed med 2018. I tilfælde af ændringer af tilbud, er der ud fra en konkret vurdering anvendt det princip, at hvis der er tale om omlægning, kan taksten ikke friholdes fra analysen. I stedet kan driftsherren forklare årsagen til en takstændring. Kun hvor det er vurderet, at der er tale om så store ændringer, at tilbuddet er usammenligneligt, er tilbud udeladt af sammenligningen. Denne vurdering er foretaget af driftsherren ved indberetningen af taksterne. KKR Hovedstadens permanente takstanalysegruppe og Fælleskommunalt sekretariat for det specialiserede socialområde og specialundervisning har gennemgået indberetningerne og har i en række tilfælde været i dialog med driftsherren herom med udgangspunkt i retningslinjerne i vejledningen for indberetning af takster.

► *Takstdifferentiering*

Den stigende kompleksitet hos målgrupperne på de tværkommunale botilbud på voksenområdet medfører behov for at indføre flere takstniveauer for på denne måde at imødekomme en større spredning i borgernes støttebehov inden for de samme tilbud.

Indførelse af flere takstniveauer i samme tilbud (takstdifferentiering) vil medføre udgiftsstigninger for de borgere, som flyttes til takstniveauer med et højere støtteniveau end i den oprindelige gennemsnitstakst. For de berørte kommuner kan disse udgiftsstigninger opleves betydelige på kort sigt. Omvendt vil der ske udgiftsfald for de borgere, som flyttes til takstniveauer med lavere støttebehov end i den oprindelige gennemsnitstakst. En gevinst ved at anvende flere takstniveauer er, at der opnås en større gennemsigthed og sammenhæng mellem støtteniveau og pris, samtidig med at anvendelsen af tillægstakster minimeres. Samtidig kan anvendelse af takstniveauer også understøtte fokus på progression for borgeren.

I forhold til analysen af udgifter per plads per dag skal det imidlertid bemærkes, at anvendelse af flere takstniveauer typisk betyder, at udgiftsstigninger relateret til et ændret støttebehov, som medfører flytning til et højere takstniveau, ikke længere vil blive synliggjort i opgørelsen af udviklingen i udgifter per plads per dag. Dette vil være tilfældet, hvis der ikke sker en prisstigning *i de enkelte takstniveauer*, men blot en ændret placering på et højere takstniveau.

► *Tillægstakster*

Analysen af prisudviklingen omfatter ikke tillægstakster, men i nogle tilfælde vælger driftsherren at ændre sine takster, så tillægstakster indbygges i den ny takst. Dette kan bl.a. ske efter påbud fra Socialtilsynet, eller det kan ske i forbindelse med takstdifferentiering. I disse tilfælde kan analysen af prisudviklingen komme til at vise prisstigninger, som ikke vil give sig udslag i stigende udgifter for køberkommunerne. I et enkelt tilfælde, hvor indbygning af tillægstakster i en ny takst på papiret ville have givet anledning til en meget betydelig prisstigning, er der sket en genberegning af 2016-udgifterne, sådan at udgifterne vedrørende tillægstaksterne er tillagt. Men der kan være andre tilfælde, hvor der pga. tillægstakster ikke er fuld sammenlignelighed mellem årene. Der foretages en afdækning af brug af tillægstakster på både børneområdet og voksenområdet i 2018.

DEL 2. UDGIFTSUDVIKLINGEN PÅ DET SPECIALISEREDE SOCIALOMRÅDE

Sideløbende med, at kommunerne i hovedstadsregionen samlet set har reduceret priserne i de takstbelagte tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning, kan der konstateres en stigning i de samlede kommunale udgifter på det specialiserede socialområde.

Dette har givet anledning til en analyse af sammenhængen mellem udviklingen i de samlede kommunale udgifter på det specialiserede socialområde og pris- og udgiftsudviklingen på det takstbelagte område.

I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på følgende forskelle mellem udviklingen i de samlede kommunale udgifter og prisudviklingen på det takstbelagte område:

- Analysen af prisudviklingen er baseret på taksterne, som beregnes på budgettal, mens analysen af den samlede udgiftsudvikling er baseret på regnskabstal. Derfor er der ikke mulighed for at de to analyser kan dække samme periode. Førstnævnte dækker således perioden 2014-2018, mens sidstnævnte dækker perioden 2013-2016. Virkningen af de sidste års takstreduktioner er altså endnu ikke slået igennem i analysen af den samlede udgiftsudvikling.

- Opgørelsen af prisudviklingen på det takstbelagte område omfatter alene tilbud, hvor der foregår salg af pladser mellem kommunerne, samt for 2014-2018 også tilbuddene drevet af Region Hovedstaden. Udgifter til kommunale tilbud, der alene anvendes af kommunernes egne borgere, samt private tilbud, som ikke har en driftsoverenskomst med enten en kommune eller Region Hovedstaden, indgår således ikke. Udgifterne til private tilbud udgør en ikke ubetydelig del af kommunernes udgifter på det specialiserede socialområde. Ifølge KL's Inspirationskatalog om Effektiv drift af sociale tilbud udgør private tilbud på landsplan godt 35 procent af tilbudsviften målt på antal tilbud og godt 25 procent målt på antal døgnpladser.⁵ I udgiftsanalysen for 2014-2017 blev der derfor også foretaget en selvstændig analyse af udviklingen i kommunernes udgifter til private botilbud på det specialiserede voksenområde efter servicelovens §§ 107 og 108, som viste at udgifterne i hovedstadsregionen er steget med 24 procent fra 2013 til 2015 og udgør en stadig større andel af de samlede kommunale udgifter til denne type tilbud (fra 11 procent i 2013 til 14 procent i 2015).
- Analyserne af udviklingen på det takstbelagte område omfatter ikke udgifter til eksempelvis hjælpemidler, kontaktperson- og ledsageordninger, borgerstyret personlig assistance (BPA) m.v. bevilget af kommunerne efter Serviceloven. Nærværende analyse opgør derfor også udviklingen i kommunernes samlede udgifter på disse områder, som ikke er omfattet af det takstbelagte område.
- Den samlede kommunale udgiftsudvikling opgøres på baggrund af regnskabsresultatet for de pågældende år, mens prisudviklingen i de takstbelagte tilbud opgøres på baggrund af budgettakster. Således indgår der eksempelvis i regnskabsresultatet udgifter til tillægstakster, som ikke indgår i de budgetterede takster. En afdækning af tillægstakster på både børne- og voksenområdet er undervejs.
- Analysen af prisudviklingen på det takstbelagte område er foretaget på den måde, at der sker sammenligning af hvert enkelt tilbud for hver enkelt takst. Hvis en borger flyttes til et andet og dyrere tilbud eller omvisiteres til en anden og dyrere takstgruppe på et takstdifferentieret tilbud, vil udgiftsstigningen ikke fremgå af opgørelsen af prisudviklingen.
- Endelig viser analyserne af prisudviklingen på de takstbelagte tilbud alene den gennemsnitlige prisudvikling i tilbuddene. Således kan der på trods af en reduktion i taksterne godt være en samlet stigning i kommunernes udgifter til området som følge af, at flere borgere bliver henvist til ydelser efter Serviceloven.

Konklusionerne fra analysen er opsummeret i de følgende afsnit.

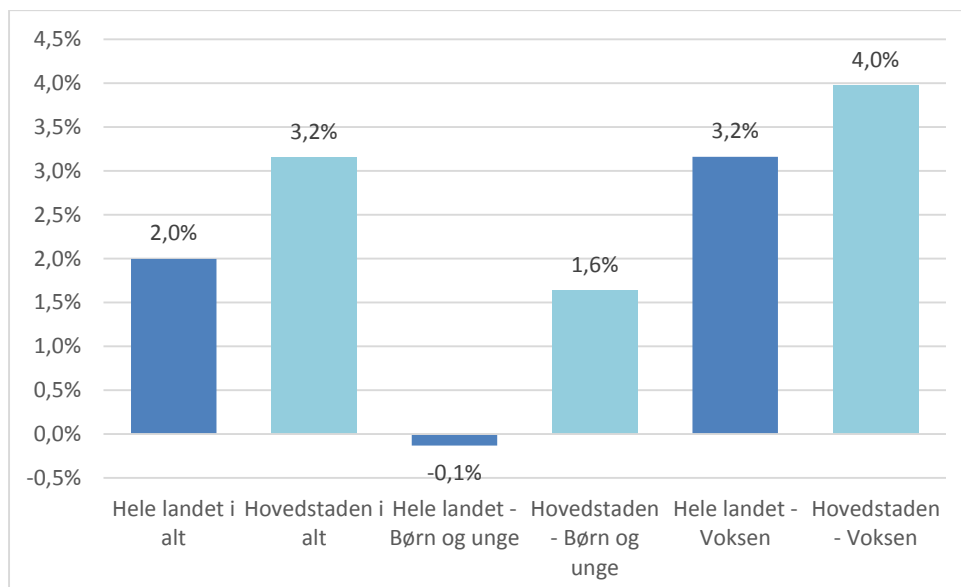
2.1. UDVIKLINGEN I DE KOMMUNALE UDGIFTER PÅ DET SPECIALISEREDE SOCIALOMRÅDE

Analysen af udviklingen i de samlede kommunale udgifter på det specialiserede socialområde tager udgangspunkt i KL's opgørelse af udviklingen i kommunernes regnskaber på det specialiserede socialområde fra oktober 2017. Ifølge denne opgørelse er de kommunale udgifter på det specialiserede socialområde i hovedstadsregionen steget med 3,2 procent i perioden 2013 til 2016, jf. diagram 2. Der er tale om en højere stigning end på landsplan, hvor de samlede udgifter er steget med 2,0 procent i samme periode.

Som det fremgår af diagram 2, er udgifterne på både børne- og ungeområdet og voksenområdet steget mere i hovedstadsregionen end i landet som helhed.

Diagram 2: Udgiftsudvikling på det specialiserede socialområde 2013-2016

⁵ Effektiv drift af sociale tilbud – et inspirationskatalog, KL 2016.

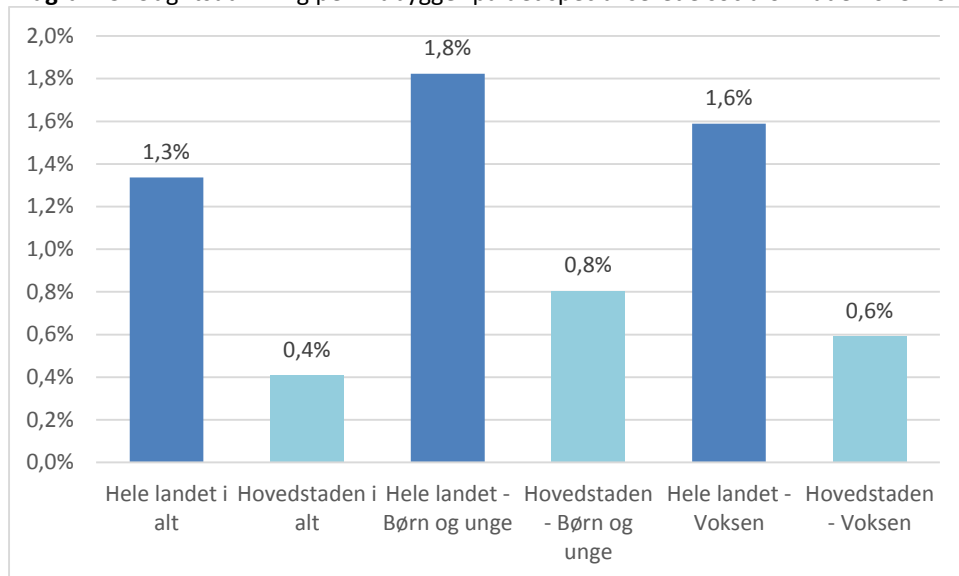

Kilde: KL's opgørelse af udviklingen i de kommunale regnskaber på det specialiserede socialområde 2017 (snæver definition).

Hvis man tager højde for befolkningsudviklingen i henholdsvis hovedstadsregionen og landet som helhed og opgør udgiftsudviklingen per indbygger, tegner der sig dog et helt andet billede af udgiftsudviklingen. Som det fremgår af diagram 3, er stigningen i udgifter per indbygger lavere i hovedstadsregionen end i hele landet (hhv. 0,4 og 1,3 procent), og dette gælder både på børne- og ungeområdet og voksenområdet.

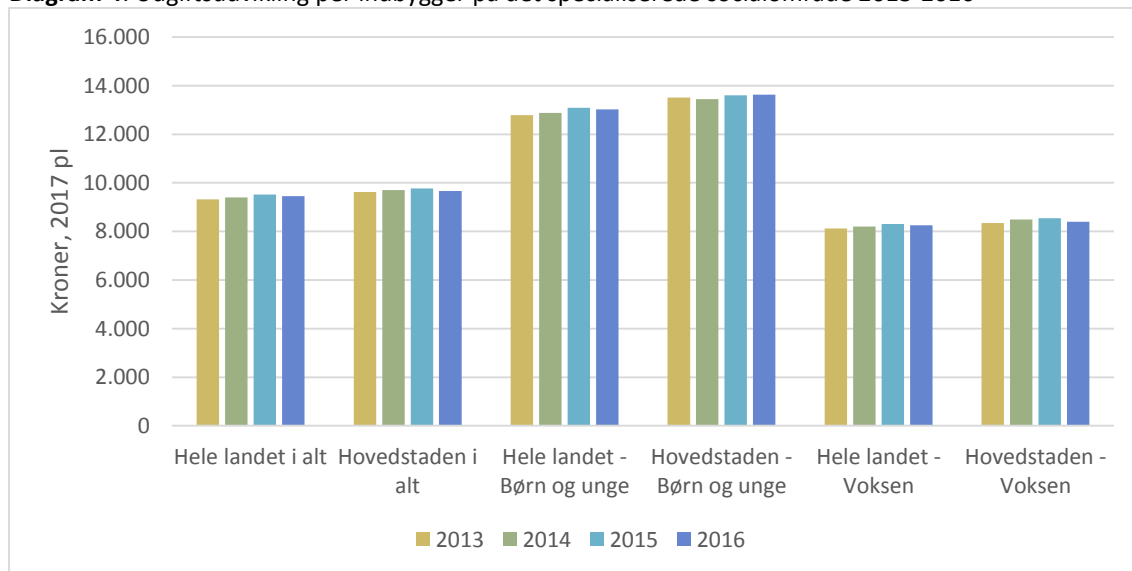
Diagram 3: Udgiftsudvikling per indbygger på det specialiserede socialområde 2013-2016

Kilde: KL's opgørelse af udviklingen i de kommunale regnskaber på det specialiserede socialområde 2017 (snæver definition) samt Statistikbanken. Note: Per indbygger er opgjøret som børn og unge (0-17 år), voksen (18-64 år) og i alt (0-64 år).

Når der tages højde for befolkningsudviklingen er udgiftsstigningen i hovedstadsregionen altså mindre i hovedstadsregionen end i hele landet. Hovedstadsregionen har dog fortsat højere udgifter per indbygger end i landet som helhed på både voksenområdet og børne- og ungeområdet, jf. diagram 4. I 2016 er udgifter per indbygger i hovedstadsregionens kommuner 4,7 procent højere på børne- og ungeområdet og 1,9 procent højere på voksenområdet. Samlet ligger udgiften per indbygger 2,3 procent højere i hovedstadsregionen.

Diagram 4: Udgiftsudvikling per indbygger på det specialiserede socialområde 2013-2016

Kilde: KL's opgørelse af udviklingen i de kommunale regnskaber på det specialiserede socialområde 2017 (snæver definition) samt Statistikbanken. Note: Per indbygger er opgjøret som børn og unge (0-17 år), voksen (18-64 år) og i alt (0-64 år).

Stigningen i de kommunale udgifter på det specialiserede socialområde i hovedstadsregionen såvel som på landsplan trækkes primært af udviklingen på det specialiserede voksenområde, som udgør ca. to tredjedele af de samlede udgifter på området. I de følgende afsnit foretages der en mere detaljeret analyse af udgiftsudviklingen på henholdsvis det specialiserede voksenområde og det specialiserede

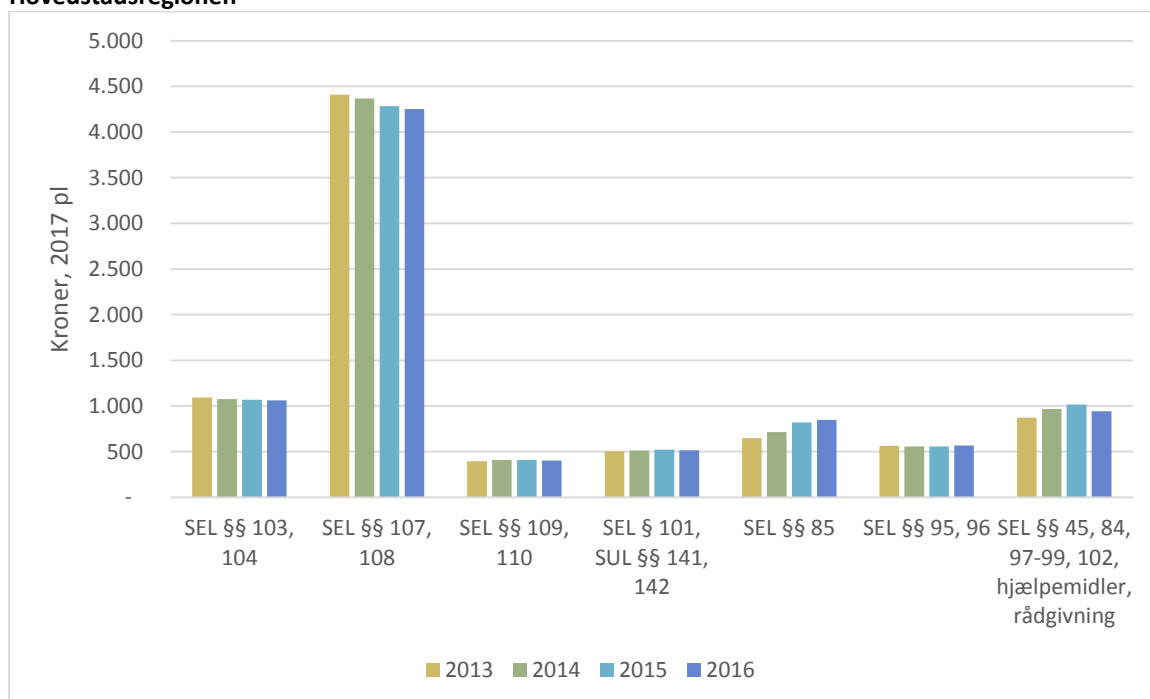
børne- og ungeområde med det formål at afdække, hvilke faktorer, ud over prisudviklingen i de takstbelagte tilbud, der kan have indflydelse på udgiftsudviklingen i hovedstadsregionen.

2.2. UDVIKLING I DE KOMMUNALE UDGIFTER PÅ VOKSEOMRÅDET

For at komme tættere på, om de stigende kommunale udgifter kan forklares med udviklingen på det takstbelagte område omfattet af aftalerne om prisudvikling, er udviklingen i de kommunale udgifter per indbygger nedbrudt på paragrafområder på det specialiserede voksenområde inden for KL's afgrænsning. Aldersgruppen er 18-64 år.

I diagram 5 og 6 opgøres udviklingen i de kommunale udgifter per indbygger i alderen 18-64 år i henholdsvis hovedstadsregionen og hele landet fordelt på syv paragrafområder. Områderne er oplyst i tabel 4. På nær områderne "Borgerstyret personlig assistance" og "Øvrig" er alle områderne omfattet af det takstbelagte område.

Diagram 5: Udgiftsudvikling per 18-64 årig på voksenområdet fordelt på paragrafområder 2013-2016 – Hovedstadsregionen

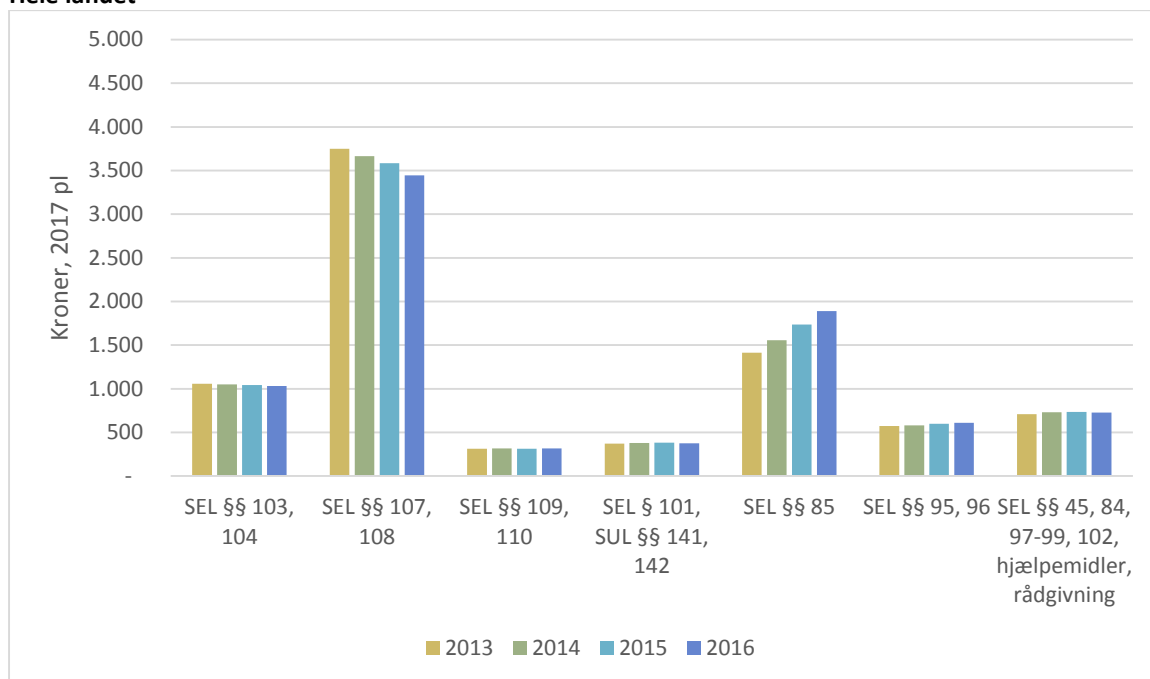

Kilde: Danmarks Statistik REGK53, FOLK1 samt egne beregninger.

Note: Nettodriftsudgifter i alt per indbygger i alderen 18-64 år.

Diagram 6: Udgiftsudvikling per 18-64 årig på voksenområdet fordelt på paragrafområder 2013-2016
Hele landet

Kilde: Danmarks Statistik REGK53, FOLK1 samt egne beregninger. Note: Nettodriftsudgifter i alt per indbygger i alderen 18-64 år.

Table 4: Voksenområdet, 2016-udgifter pr. indbygger, Kroner, 2017-priser

Ydelsestyper	Paragraffer	Udgift pr. indbygger Hovedstaden	Udgift pr. indbygger Hele landet
Midlertidige og længerevarende botilbud	Serviceovens §§ 107, 108	4.251	3.445
Beskyttet beskæftigelse samt aktivitets- og samværstilbud (dagtilbud)	Serviceovens §§ 103-104	1.062	1.033
Socialpædagogisk støtte	Serviceovens §§ 85	848	1.890
Misbrugsbehandlingstilbud	Serviceovens § 101 og Sundhedslovens §§ 141 og 142	513	376
Borgerstyret personlig assistance (BPA)	Serviceovens §§ 95, 96	568	611
Herberger og kvindekrisecentre	Serviceovens §§ 109-110	402	318
Øvrige	Serviceovens §§ 45, 84, 97-99, 102, hjælpemidler og rådgivning	941	727
I ALT		8.584	8.400

Kilde vedrørende udgiftsandel: Danmarks Statistik REGK53.

Note1: Øvrige omfatter: Aflastning, kontaktperson- og ledsageordninger, hjælpemidler og rådgivning.

Socialpædagogisk bistand efter Serviceovens § 85 kan både leveres i borgerens eget hjem og i tilbud oprettet efter Almenboliglovens § 105 stk. 2. I sidstnævnte er der tale om botilbudslignende tilbud, som også er omfattet af det takstbelagte område. Det er dog ikke muligt at opdele data fra Statistikbanken

vedrørende § 85, som er anvendt til denne analyse, mellem ydelser i eget hjem og ydelser i botilbudslignende tilbud.

Som det fremgår af tabel 4, udgør midlertidige og længerevarende botilbud omkring halvdelen af udgifterne i hovedstadsregionen på det specialiserede voksenområde. I det følgende gennemgås udvalgte paragrafområder mere detaljeret.

Af tabel 4 fremgår det, at udgifter per indbygger på dagtilbudsområdet (§§ 103 og 104) ligger på nogenlunde samme niveau i hovedstadsregionen som i hele landet i 2016. Samtidig viser tabellen, at udgifter per indbygger på både krisecentre og herberger (§§ 109 og 110) samt misbrugsbehandlingstilbud (§§ 101, 141 og 141) ligger højere i hovedstadsregionen end i landet som helhed. Det højere udgiftsniveau i hovedstadsregionen kan blandt andet skyldes en højere andel af personer med behov for ydelser på disse områder end resten af landet. For eksempel viste VIVE's nationale kortlægning af hjemløshed i Danmark 2017, at der i hovedstadsregionen er en væsentligt højere andel af hjemløse end i de øvrige regioner, jf. tabel 5.

Tabel 5: Antal hjemløse per 1.000 indbyggere i de fem regioner

	Hovedstaden	Sjælland	Syddanmark	Midtjylland	Nordjylland
2017	1,7	1,0	0,8	1,1	0,6

Kilde: Hjemløshed i Danmark 2017. National kortlægning (VIVE).

Note: Antallet af hjemløse er optalt i uge 6 i 2017 og er et øjebliksbillede af antallet.

Socialstyrelsens "Årsstatistik 2016 for kvinder og børn på krisecentre" viser, at belægningsprocenten for alle landets krisecentre i 2016 var 93 procent. Der kan ikke ses regionale data ud fra statistikken. I takstanalysegruppen under KKR Hovedstadens Embedsmandsudvalg for Socialområdet og Specialundervisning opleves det samtidig, at krisecentrene i hovedstadsregionen må afvise mange kvinder, fordi der ikke er plads.

På botilbudsområdet (§§ 107 og 108) ligger udgifterne per dag 23 procent højere i hovedstadsregionen end i landet som helhed i 2016. Både i landet som helhed og i hovedstadsregionen er det lykkedes at nedbringe udgifter per indbygger i botilbuddene i perioden 2013 til 2016, dog er reduktionen større i landet som helhed end i hovedstadsregionen (8,1 mod 3,6 procent). Det højere udgiftsniveau per indbygger i hovedstadsregionen kan skyldes flere faktorer. Der må blandt andet antages et generelt højere udgiftsniveau i hovedstadsregionen end i landet som helhed både ift. lønninger og ejendomsomkostninger. Desuden kan visitationspraksis og serviceniveauer også have en betydning for udgiftsniveauet.

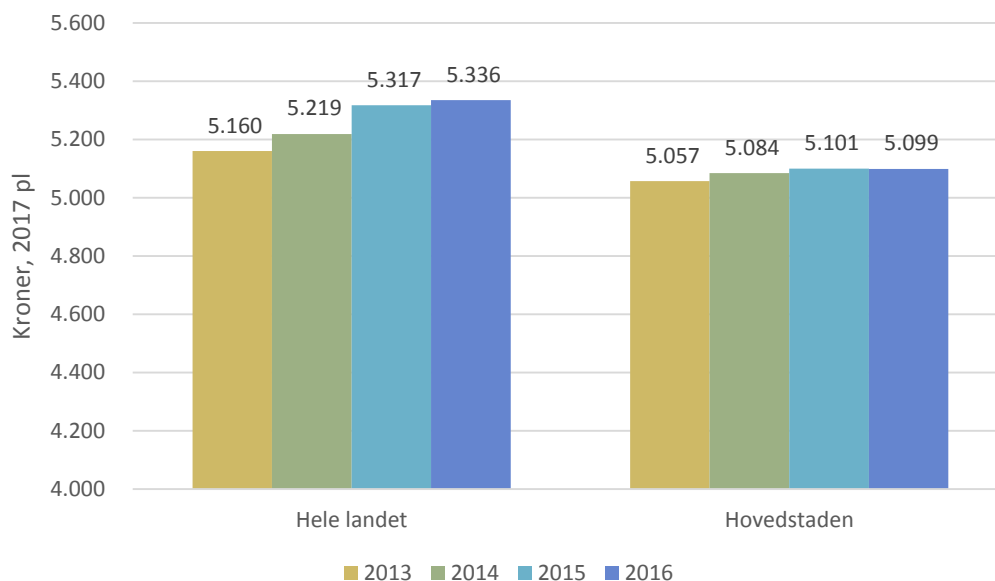
På området socialpædagogisk bistand efter § 85 ses det, at udgiftsniveauet per indbygger er betydeligt lavere i hovedstadsregionen end i landet som helhed. Samtidig er udgiftsstigningen per indbygger på dette område lavere i hovedstaden end i hele landet. Socialpædagogisk støtte efter § 85 indeholder blandt andet socialpædagogisk støtte i botilbudslignende tilbud efter Almenboliglovens § 105, stk. 2. Kommunerne i hovedstadsregionen har i de senere år omlagt flere § 108 tilbud til § 105, stk. 2. med socialpædagogisk støtte efter § 85.

En samlet opgørelse af botilbud (§§ 107 og 108) og socialpædagogisk bistand i botilbudslignende tilbud (§ 85)⁶ viser, at udgiftsniveauet per indbygger er lavere i hovedstadsregionen end i hele landet og samtidig også udviser en lavere stigning end resten af landet i perioden 2013-2016, jf. diagram 7. Således er udgifter per indbygger steget med 0,8 procent i hovedstadsregionens mod 3,4 procent i hele landet.

⁶ § 85 omfatter både udgifter til borgere i egen bolig og udgifter til borgere i botilbudslignende tilbud.

Diagram 7: Udgiftsudvikling per 18-64 årig i botilbud og botilbudslignende tilbud 2013-2016

Kilde: Danmarks Statistik REGK53, FOLK1 samt egne beregninger.

Note: Nettodriftsudgifter i alt per indbygger i alderen 18-64 år.

På landsplan har KL påvist en stigning i antallet af beboere på botilbud på voksenområdet fra 2010 til 2015 på 29 procent. Den store stigning dækker over et fald i antallet af beboere på længevarende botilbud (§ 108) og en stigning i antallet af beboere på midlertidige botilbud (§ 107) og botilbudslignende tilbud efter Almenboliglovens § 105, stk. 2. Faldet i § 108 udligner ikke stigningen i § 107 og § 108.⁷

Siden 2008 har kommunerne i Region Hovedstaden haft mulighed for at deltage i en benchmark på psykiatri- og voksenhandikapområdet, den såkaldte Ballerup Benchmark.⁸

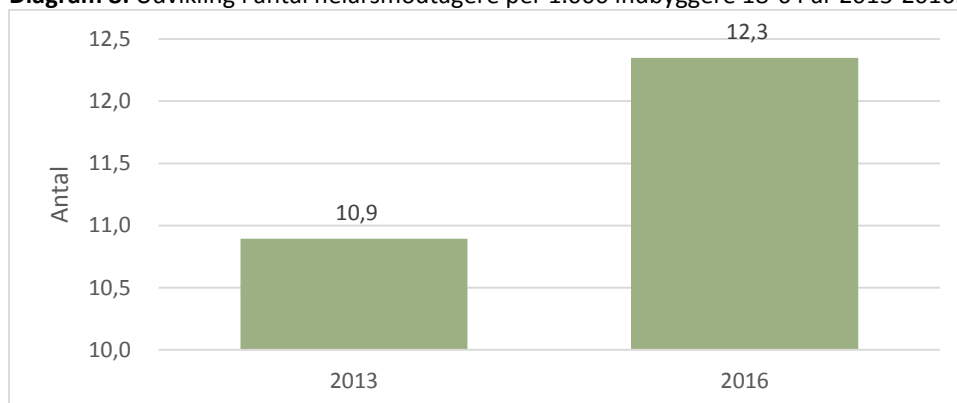
En sammenligning af kommunernes indberetninger til benchmarken i 2013 og 2016 viser, at det gennemsnitlige antal helårsmottagere per 1.000 indbyggere i botilbud efter Servicelovens §§ 107 og 108 og botilbudslignende tilbud efter Servicelovens § 85 er steget med 13 procent fra 10,9 til 12,3 modtagere pr. 1.000 indbyggere. Således sås der for denne periode også i hovedstadsregionen en stor stigning i andelen af voksne, der modtager ydelser i botilbud og botilbudslignende tilbud. Det kan være en væsentlig del af forklaringen på de stigende i udgifter per indbygger i 2013-2016.

⁷ Kilde: Udvikling i antal modtagere af servicelovsydelser 2009-2015, KL analysenotat, oktober 2016.

⁸ Antal helårsmottagere er opgjøret per 1.000 indbyggere i alderen 18-64 år. Opgørelsen omfatter data fra 26 ud af 29 kommuner i hovedstadsregionen (Dragør, Egedal og Gribskov kommuner indgår ikke i opgørelsen).

Diagram 8: Udvikling i antal helårsmodtagere per 1.000 indbyggere 18-64 år 2013-2016.

Kilde: Ballerup Benchmark 2013 og 2016 (beregnet)

Det kan ikke ses ud af opgørelsen fra Ballerup Benchmarken, om stigningen i andelen af helårsmodtagere, der modtager ydelser efter Servicelovens §§ 85, 107 og 108, skyldes en reel stigning inden for målgrupperne, eller om stigningen skal tilskrives en udvikling i serviceniveauer og visitationspraksis, med den konsekvens, at flere end tidligere bliver henvist.

I tabel 6 opgøres på baggrund af de tidligere års analyser af prisudviklingen på det takstbelagte område den gennemsnitlige prisudvikling i botilbud og botilbudslignende tilbud (§§ 85, 107 og 108) på det specialiserede voksenområde. Heraf fremgår det, at kommunerne i hovedstadsregionen, på nær i 2012, samlet set har reduceret priserne i de takstbelagte botilbud på det specialiserede voksenområde.

Tabel 6: Realisering af aftaler om takstudvikling i botilbud på det specialiseret voksenområde

Periode	Opgørelsesmetode	Realiseret udvikling
2010-2011	Takst per dag	-4,3%
2011-2012	Takst per dag	0,9%
2012-2013	Takst per dag	-0,4%
2013-2014	Takst per dag	-2,3%
2014-2016	Udgifter per dag	-1,9%
2016-2018	Udgifter per dag	-3,2%

Kilde: Kommunernes indberetninger til analyser af takstudvikling 2011-2018, KKR Hovedstaden.

Note: Botilbud omfatter takster efter Servicelovens §§ 85, 107 og 108. Den realiserede udvikling er opgjort på baggrund af de anvendte metoder de pågældende år.⁹

2.3. UDVIKLING I KOMMUNERNES UDGIFTER TIL PRIVATE BOTILBUD PÅ VOKSEOMRÅDET

I notat om prisudviklingen 2014-2017 blev resultatet af en analyse af anvendelsen af private tilbud præsenteret. Afsnittet herom gengives nedenfor.

Ifølge en opgørelse fra KL udgør de private tilbud godt 25 procent af pladserne på botilbudsområdet for både børn, unge og voksne¹⁰. De private tilbud er ikke omfattet af det takstbelagte område, men udgør altså en ikke uvæsentlig del af kommunernes samlede udgifter på området.

KKR Hovedstadens Takstanalysegruppe har derfor på baggrund af indberetninger fra 16 af hovedstadsregionens kommuner udarbejdet en opgørelse af kommunernes udgifter til private botilbud

⁹ For en mere detaljeret beskrivelse af forskellene i metoden til beregning af prisudviklingen henvises til bilag 3 "Metode".

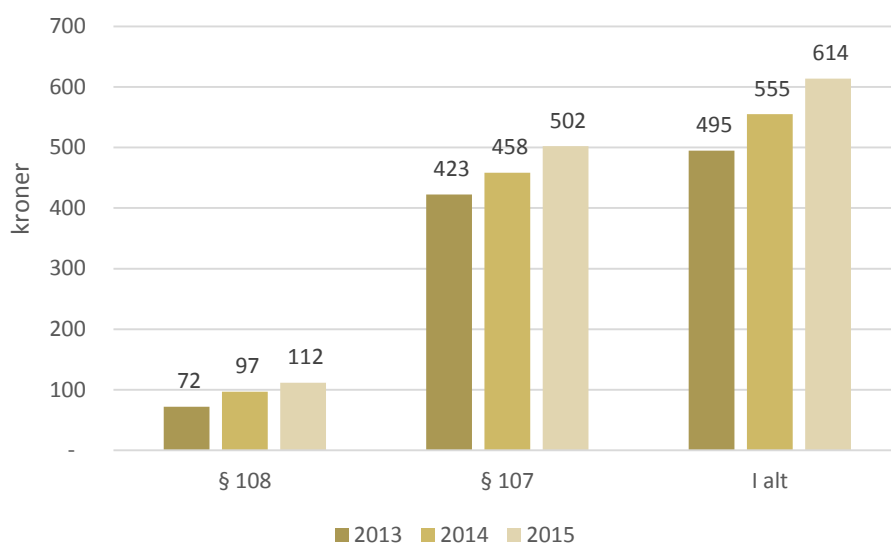
¹⁰ Effektiv drift af sociale tilbud – et inspirationskatalog, KL 2016.

per indbygger i alderen 18-64 år til voksne efter Servicelovens § 107 og § 108 i perioden 2013-2015.¹¹ Opgørelsen viser, at kommunernes udgifter per indbygger til private botilbud til voksne er steget i denne periode, hvilket fremgår af diagram 9.

Kommunernes udgifter per indbygger til private længevarende botilbud (§ 108) er steget med 56 procent fra 2013 til 2015 (Eksklusiv botilbuddet Johannes Hages Hus, som i 2014 opsagde sin driftsoverenskomst og dermed konteringsmæssigt overgik til at være et privat tilbud, er udgifter per indbygger i længevarende botilbud kun steget med 33 procent). Udgifterne per indbygger til private midlertidige botilbud (§ 107) er steget med 19 procent. Samlet giver det en stigning på 24 procent fra 2013 til 2015. Således ses en stigning i de 16 kommuners udgifter til private botilbud efter Servicelovens §§ 107 og 108, mens udgifterne til botilbud samlet set i hovedstadsregionen er faldet fra 2013 til 2015, jævnfør diagram 5.

Diagram 9: Udvikling i kommunernes udgifter pr. indbygger til private botilbud til voksne 2013-2015

Kilde: Kommunernes indberetninger til analyser af takstudvikling 2017, KKR Hovedstaden.

Note: N=16. Opgjort pr. indbygger i alderen 18-64 år og i 2016 p/l.

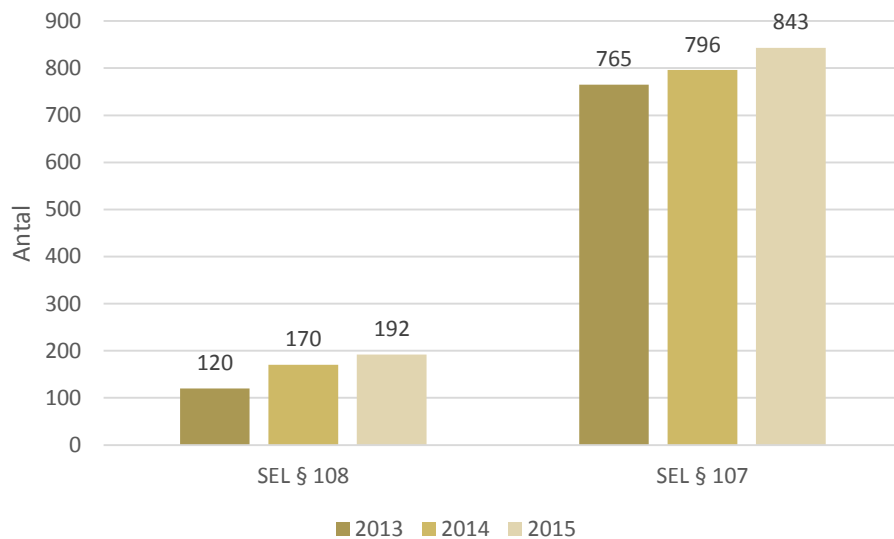
Stigningen i de 16 kommuners udgifter per indbygger til private botilbud kan skyldes flere faktorer. En af forklaringerne kan være en samtidig stigning i antallet af borgere, som modtager private botilbud.¹² Jævnfør diagram 10 er antallet af modtagere i § 108-tilbud steget med 60 procent, mens antallet af modtagere i de midlertidige botilbud er steget med 10 procent. Stigningen i udgifter til de længevarende tilbud i privat regi på 58 procent følger altså nogenlunde stigningen i antal modtagere, mens der for de midlertidige botilbuds vedkommende er tale om en væsentlig højere stigning i udgifter på 21 procent end i stigningen i antallet af modtagere.

¹¹ For metoden bag opgørelserne henvises til bilag 3 "Metode".

¹² Antal modtagere er opgjort som antal unikke cpr-numre og ikke som antal helårsmodtagere. Modtagerne kan således have været på et tilbud fra en til 12 måneder om året. Af samme årsag kan antal modtagere ikke anvendes til at beregne en udgift per plads i tilbuddene.

Diagram 10: Udvikling i antal modtagere af private botilbud til voksne 2013-2015

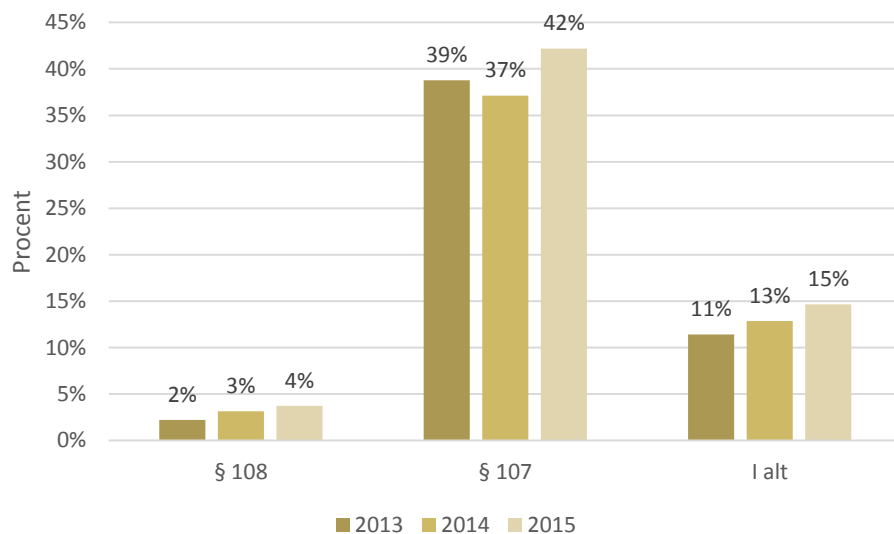

Kilde: Kommunernes indberetninger til analyser af takstudvikling 2017, KKR Hovedstaden.
 Note: N=16. Opgjort som antal unikke cpr-numre.

Stigning i antal modtagere er mindre for de midlertidige botilbud end de længerevarende botilbud. Stigningen inden for private tilbud er interessant set i forhold til, at kommunernes udgifter til botilbud efter Servicelovens §§ 107 og 108 til voksne samlet for offentlige og private tilbud har været faldende i samme periode, jf. diagram 5.

Diagram 11 viser, at kommunernes udgifter til de private botilbud efter Servicelovens §§ 107 og 108 er steget og udgør en stadig større andel af udgifterne til offentlige og private botilbud samlet set. Samtidig ses det i 2015, at udgifterne til private tilbud udgør 42 procent inden for de midlertidige botilbud (§ 107), mens de kun udgør 4 procent inden for de længerevarende botilbud (§ 108). For de 16 kommuner er det private marked således størst for de midlertidige botilbud, mens de længerevarende botilbud i overvejende grad serviceres af kommunale og regionale tilbud. En årsag til stigningen inden for de midlertidige botilbud efter Servicelovens § 107 kan ifølge takstanalysegruppen være den stigende henvisning til STU-tilbud, som ofte udbydes af private leverandører placeret i lang afstand fra hjemkommunen, hvilket medfører behov for midlertidige botilbud.

Diagram 11: Udvikling i udgifter til private botilbud som andel af de samlede udgifter til botilbud

Kilde: Kommunernes indberetninger til analyser af takstudvikling 2017, KKR Hovedstaden samt Statistikbanken.
 Note: N=16. Opgjort i 2016 p/l.

2.4. UDVIKLING I DE KOMMUNALE UDGIFTER PÅ BØRNE- OG UNGEOMRÅDET

Hovedstadsregionens kommuner oplever i disse år et stigende pres på udgifterne på børne- og ungeområdet. Stigende diagnosticering af børn og unge med psykiske lidelser, herunder især børn med Autisme Spektrum Forstyrrelser og ADHD, medfører et øget antal børn og unge med behov for sociale ydelser. Samtidig opleves også en stigning inden for børn og unge med kriminel adfærd, selvskadende adfærd, angst m.v.¹³

Kommunerne har i de senere år forsøgt at imødekomme denne udfordring ved ud fra faglige og økonomiske hensyn at omlægge indsatserne til børn og unge i retning af tidligere og mindre indgribende indsatser ud fra ønsket om at forebygge problemerne. Denne tendens ses også i udgiftsudviklingen, hvor udgifterne til forebyggelse udgør en stadig større andel af de samlede udgifter til forebyggelse og anbringelse.

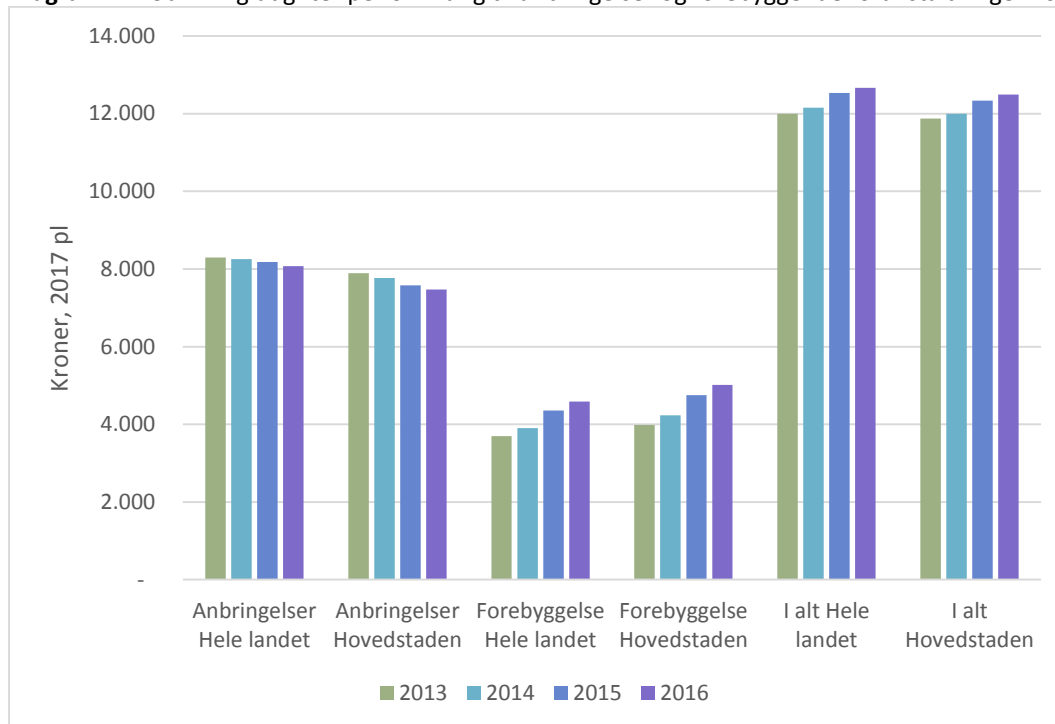
I diagram 12 ses det, at udgifter per indbygger i alderen 0-17 år til anbringelser er faldet i hele landet såvel som i hovedstadsregionen i perioden 2013-2016. Faldet i hovedstadsregionen på 5,3 procent er større end faldet i landet som helhed på 2,7 procent. Faldet i udgifter til anbringelser kan dog ikke udligne den samtidige stigning i udgifter per indbygger til forebyggende foranstaltninger, som er på 26 procent i hovedstaden og 24 procent i landet som helhed. Således er udgifter per indbygger samlet for forebyggende foranstaltninger og anbringelser steget både i hovedstadsregionen og i landet som helhed.

Kommunernes øgede anvendelse af forebyggende foranstaltninger har altså endnu ikke givet resultater i form af et tilsvarende fald i anvendelsen af anbringelser rent udgiftsmæssigt. Men investeringen i forebyggelse kan på længere sigt - ud over forbedringer i målgruppens livskvalitet – potentielt give besparelser på en bred palet af udgiftsområder og er ikke isoleret til børne- og ungeområdet. En vurdering af forebyggelsens samlede succes skal derfor ske på et bredere grundlag.

¹³ Kommunernes tilbagemeldinger på administrativt dialogmøde om Rammeaftale 2018 samt 1:1-besøg gennemført i vinteren 2017/2018.

Diagram 12: Udvikling udgifter per 0-17 årig til anbringelser og forebyggende foranstaltninger 2013-2016

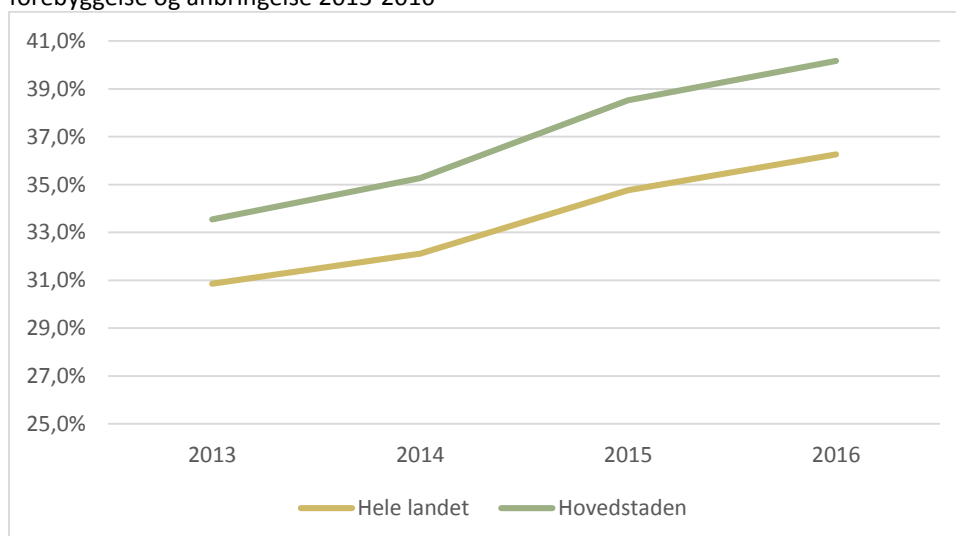

Kilde: Statistikbanken, nettoriftsudgifter i tusind kroner, 2016 p/l.

Note: Anbringelser er opgjort som funktion 5.28.20, 5.28.22 (fra 2016), 5.28.23 og 5.28.24. Forebyggende foranstaltninger opgjort som funktion 5.28.21.

I diagram 13 fremgår udviklingen i forebyggelsesandelen af kommunernes samlede udgifter til forebyggelse og anbringelse. I 2013 udgjorde hovedstadsregionens kommuners udgifter til forebyggende foranstaltninger knap 34 procent af de samlede udgifter, hvilket var steget til 40 procent i 2016. På landsplan ses også en stigning i andelen af udgifter til forebyggelse. På landsplan har stigningen i andelen af udgifter til forebyggelse dog ikke været lige så høj som i hovedstadsregionen, og udgør godt 36 procent i 2016.

Diagram 13: Udvikling i andel udgifter til forebyggende foranstaltninger ud af samtlige udgifter til forebyggelse og anbringelse 2013-2016

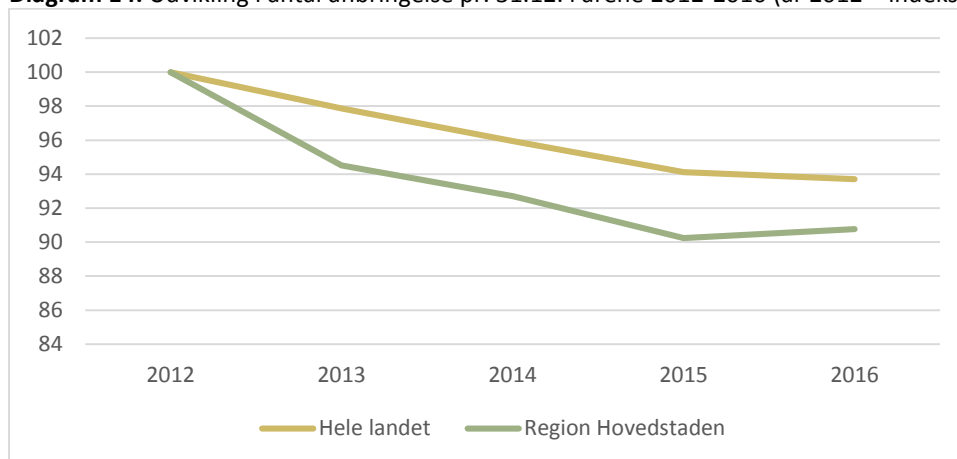
Kilde: Statistikbanken, kommunale nettodriftsudgifter

Note: Anbringelse opgjort som funktion 5.28.20, 5.28.22, 5.28.23 og 5.28.24. Forebyggende foranstaltninger opgjort som funktion 5.28.21.

Faldet i udgifterne til anbringelse følges af et fald i antallet af anbringelser, hvilket kan læses ud af Ankestyrelsens anbringelsesstatistik. Af diagram 14 fremgår det, at antallet af anbringelser pr. 31.12. i årene 2012-2016 er faldet med knap 10 procent i hovedstadsregionen og godt 6 procent i landet som helhed. Det bemærkes dog også, at andelen faldt klart mere i hovedstadsregionen fra 2012 til 2013, og at udviklingen siden har været nogenlunde parallel. For både hovedstaden og i mindre grad for hele landet ses en opbremsning i faldet fra 2015 til 2016.

Diagram 14: Udvikling i antal anbringelse pr. 31.12. i årene 2012-2016 (år 2012 = indeks 100.)

Kilde: Ankestyrelsens anbringelsesstatistik, hentet via Statistikbanken, ANBAAR3

BILAG

Bilag 1 opgør udviklingen i udgifter per plads per dag i perioden 2014-2018 samt fordelt på de to perioder 2014-2016 og 2016-2018.

Bilag 2 indeholder driftsherrers årsager til afvigelser fra aftalen om prisudviklingen i de takstbelagte tilbud.

Bilag 3 gennemgår metoden for indhentning af takstoplysninger, beregning af udgifter per plads per dag og overheadprocent samt metoderne anvendt i analyserne af den kommunale udgiftsudviklingen.

Bilag 4 indeholder en tabel, der gennemgår udviklingen inden for de enkelte omkostningselementer 2016-2017, herunder pladstal, direkte og indirekte omkostninger, de beregnede omkostninger, omfanget af efterreguleringer samt udviklingen i de anvendte belægningsprocenter.

BILAG 1: SAMMENLIGNING AF UDVIKLING I UDGIFTER PER PLADS PER DAG I PERIODEN 2014-2018

Driftsherre	Udvikling i udgifter pr. dag 2014-2017	Udvikling i takster pr. dag 2016-2018	Udvikling i takster pr. dag 2014-2016
Hovedtotal	-4,4%	-2,8%	-1,6%
Albertslund Kommune	-2,7%	-1,8%	-1,0%
Allerød Kommune	-4,1%	-1,2%	-2,9%
Ballerup Kommune	-2,0%	-0,7%	-1,3%
Bornholms Regionskommune	-2,2%	-0,8%	-1,4%
Brøndby Kommune	-3,0%	-2,3%	-0,8%
Egedal Kommune	-11,2%	-10,0%	-1,2%
Fredensborg Kommune	-7,9%	-3,9%	-3,9%
Frederiksberg Kommune	-11,3%	-7,3%	-4,0%
Frederikssund Kommune	-5,1%	-8,5%	3,4%
Furesø Kommune	-0,5%	-4,9%	4,4%
Gentofte Kommune	-2,4%	-1,3%	-1,1%
Gladsaxe Kommune	-1,4%	-0,3%	-1,1%
Glostrup Kommune	-5,0%	-0,8%	-4,2%
Gribskov Kommune	-5,9%	-5,1%	-0,8%
Halsnæs Kommune	0,4%	1,1%	-0,8%
Helsingør Kommune	-3,3%	-3,5%	0,2%
Herlev Kommune	-7,9%	-2,0%	-6,0%
Hillerød Kommune	-5,5%	0,7%	-6,2%
Hvidovre Kommune	-3,4%	-1,3%	-2,1%
Høje-Taastrup Kommune	1,3%	3,6%	-2,3%
Hørsholm Kommune	-4,4%	0,6%	-5,0%
Ishøj og Vallensbæk kommuner	-3,2%	-4,2%	1,0%
Københavns Kommune	-5,7%	-4,1%	-1,6%
Lyngby-Taarbæk Kommune	-2,0%	-1,3%	-0,8%
Rudersdal Kommune	-0,5%	-1,2%	0,7%
Rødovre Kommune	-0,3%	-0,8%	0,5%
Tårnby og Dragør kommuner	-0,5%	1,6%	-2,1%
Region Hovedstaden	-3,7%	-0,7%	-3,0%

Kilde: Driftsherrers indberetning af takstoplysninger til Fælleskommunalt sekretariat 2016 og 2018.

Note: Udvikling i udgifter og takst per dag er beregnet efter pris- og lønfremskrivning.

BILAG 2: ÅRSAGER TIL AFVIGELSER FRA AFTALEN OM PRISUDVIKLING I DE TAKSTBELAGTE TILBUD

Driftsherre	Årsag
Furesø Kommune	<p>For Furesø Kommune er opgjort en prisudvikling på -0,5 procent for perioden 2014-2018. Udviklingen er sammensat af en stigning på 4,4 procent for perioden 2014-2016, og et fald på 4,9 procent for perioden 2016-2018.</p> <p>Furesø Kommune oplyste til analysen af prisudviklingen 2014-2016, at forklaringen på stigningen primært skulle findes i, at Furesø Kommune var i gang med en omstrukturering og reorganisering af områdets tilbud med henblik på at opnå en fornyet og moderne tilbudsvifte, der matcher borgernes behov. Dagtilbud blev samlet i nye lokaler i Lynghuset, der blev åbnet nye botilbud, og ét botilbud blev lukket. Der var derfor ikke fuld sammenlignelighed mellem årene. I forbindelse med flytning af dagtilbud til nye lokaler i Lynghuset blev antallet af normerede pladser nedjusteret, hvilket resulterede i højere takster for den enkelte plads.</p> <p>Kommunen oplyste endvidere, at kommunens tilbud i langt overvejende grad benyttes af egne borgere, så den procentvise takststigning ville dermed kun have meget begrænset indflydelse på de øvrige KKR kommuners økonomi.</p> <p>Kommunen forventede, at takstgrundlaget, og dermed taksterne, ville falde, når tilbudsviften var tilpasset.</p>
Gladsaxe Kommune	<p>For Gladsaxe Kommune er opgjort en prisudvikling på -1,4 procent for perioden 2014-2018. Gladsaxe Kommune har oplyst, at opgørelsen er påvirket af to forhold:</p> <p>For det første opsigte den selvejende institution Center for Døve (CFD) driftsoverenskomsten med Gladsaxe Kommune med virkning fra 2018. CFD indgår derfor ikke i opgørelsen af prisudvikling for perioden 2016-2018. Priserne for 2017 vedr. CFD blev samlet reduceret med 3,5 procent, og opgjort for perioden 2014-2017 havde Gladsaxe Kommune samlet reduceret priserne med 2,7 procent.</p> <p>For perioden 2014-2016 indgår CFD derimod i opgørelsen af prisudviklingen i Gladsaxe. I denne periode blev priserne på CFD ikke reduceret. CFD er en stor institution, som udgjorde godt en tredjedel af Gladsaxe Kommunes samlede udgiftsgrundlag, og derfor har dette formindsket Gladsaxes resultat for 2014-2016 betydeligt.</p> <p>Det opgjorte resultat for 2014 til 2018 er altså inkl. CFD i den periode, hvor priserne på CFD var konstante, og ekskl. CFD i den periode, hvor priserne blev reduceret betydeligt, hvilket selvfølgelig ikke giver en fair vurdering af Gladsaxes overholdelse af aftalen.</p> <p>For Gladsaxes <i>eksisterende</i> tilbud (dvs. ekskl. CFD) blev priserne reduceret med 1,6 procent fra 2014 til 2016, og ifølge takstindberetningsskemaet med yderligere 0,6 procent fra 2016 til 2018. Gladsaxe fandt derfor, at man med taksterne for 2018 havde reduceret priserne som aftalt.</p> <p>For det andet viste der sig imidlertid at være en regnefejl i det udsendte takstindberetningsskema, som gjorde, at skemaet overvurderede prisreduktionen med 0,3 procentpoint. Skemaet anvendes som den autoriserede opgørelsesmetode, sådan at kommunerne selv kan vurdere, om igangsatte tiltag er tilstrækkelige til at overholde aftalen. I den endelige analyse af prisudviklingen er fejlen rettet, og Gladsaxes samlede resultat for 2014-2018 (ekskl. CFD) er nu kun -1,9 procent, og ikke de -2,2 procent som var forudsat, da taksterne for 2018 blev indberettet.</p>
Halsnæs Kommune	<p>For Halsnæs Kommune er opgjort en prisudvikling på +0,4 procent for perioden 2014-2018. Kommunen har fremsendt følgende forklaringer på udviklingen i udgifter per plads per dag fra 2016 til 2018:</p> <p>Udvikling i taksterne for 2018 skyldes, at kommunen har udarbejdet en analyse på Botilbuddene med baggrund i, at der de seneste år har været stigende budgetudfordringer på tilbuddet – primært Midgården §108 botilbud til længerevarende ophold.</p>

	<p>Botilbuddets takster for 2018 er genberegnet ud fra et bæredygtigt budgetgrund samt en faglig vurdering af behovet for yderligere ressourcer til de enkelte takster på botilbuddet. Der er ligeledes sket en nednormering fra 2018 på Midgården med to døgnpladser som følge af faldende efterspørgsel på pladserne. Analysen er godkendt i forbindelse med budgetlægningen for 2018.</p>
<p>Høje Taastrup Kommune</p>	<p>For Høje Taastrup Kommune er opgjort en prisudvikling på +1,3 procent for perioden 2014-2018. Kommunen har fremsendt følgende forklaringer på udviklingen i udgifter per plads per dag fra 2016 til 2018:</p> <p>Høje-Taastrup Kommunes takstindberetning for 2018 resulterer umiddelbart i en samlet takststigning i udgifter per dag på 1,3% (hhv. et fald på 2,3% for perioden 2014-2016 og en stigning på 3,6% for 2016-2018). Det betyder, at målet om en 2% reduktion ikke opfyldt.</p> <p>Stigningen fra 2016-2018 skyldes primært to forhold:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Botilbuddet Frøgård Allé er i budget 2018 tilført 1,5 mio. kr. i forbindelse med en ændring i målgruppen. Kommunen har ændret i beboersammensætningen, idet en del borgere er flyttet til et nyoprettet mindre indgribende tilbud i kommunen (botilbuddet Tåstrup Torv) og i stedet har kommunen hjemtaget borgere fra andre tilbud til botilbuddet Frøgård Allé. Alle de nye borgere, der er hjemtaget til botilbuddet Frøgård Allé, har et højere støttebehov end de borgere, der er flyttet til botilbuddet Tåstrup Torv. Kommunen har i forbindelse med den ændrede beboersammensætning oprettet en ny højere takst på botilbuddet Frøgaard Alle, så der herefter har været differentierede takster på stedet. <p>Takststigningen på Frøgård Allé svarer til en stigning på 1,2 procentpoint af den samlede stigning på 3,6% fra 2016-2018.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) Takststrukturen på botilbuddene Taxhuset og Lagunen er omlagt fra 2018, så kommunen nu, kun i begrænset omfang, opererer med særbevillinger, idet der i stedet visiteres til forskellige takst typer. <p>De budgetlagte indtægter for særbevillinger er i forbindelse med omlægning af takststrukturen flyttet fra botilbuddene Taxhuset og Lagunen, så taksterne bliver beregnet på udgiftsbudgettet – taksterne bliver dermed ikke reduceret med forventede indtægter for særbevillinger.</p> <p>Takstberegningen er beregnet på det samme <u>udgiftsbudget</u>, som hele tiden har været gældende på Taxhuset og Lagunen. Udgifterne bliver blot fordelt på en anden takststruktur, og omkostningerne ved at drive de to tilbud er således ikke steget.</p> <p>Høje-Taastrup Kommune har i forbindelse med omlægningen været i dialog med KKR for at høre, hvordan vi skulle forholde os til, at taksten – <u>teknisk set</u> – vil stige, når indtægter fra særbevillinger ikke længere indgår i taksten. Vi aftalte, at vi skulle redegøre for dette i forbindelse med vores indberetning.</p> <p>Hertil kommer, at der er foretaget en række ændringer i forhold til beregningen for 2016, der har ført til udsving i taksterne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byrådet har dels besluttet at bevilge 1 mio. kr. til ferieleadsagelse, dels besluttet at midlerne skulle udmøntes på de enkelte tilbud. Beslutningen gør, at de direkte omkostninger stiger, hvilket øger taksterne.

	<ul style="list-style-type: none"> • Der er i forbindelse med beregningen af takster til budget 2018 medtaget udgifter til arbejdsskadeforsikring. Dette er fejlagtigt ikke medregnet før. Indarbejdelsen gør, at de direkte omkostninger stiger, hvilket øger taksterne. • Belægningsprocenten er på tre tilbud blevet ændret som konsekvens af erfaringerne for 2016. Ændringerne påvirker taksten, idet en nedjustering af belægningsprocenten vil øge taksten, mens en opjustering af belægningsprocenten vil reducere taksten. Det drejer sig om følgende tilbud: Frøgård Allé – belægningsprocenten er øget fra 98% til 99% Pile Allé - belægningsprocenten er reduceret fra 100% til 99% Møllergården - belægningsprocenten er reduceret fra 100% til 99% • I 2016 blev der modregnet for beboernes betaling af husleje, denne modregning finder ikke sted i 2018, da der fra 2017 regnes med bruttotakster. Bruttotakstberegningen medfører, at taksten stiger.
<p>Hvidovre Kommune</p>	<p>For Hvidovre Kommune var oprindeligt indberettet en prisudvikling på +15,7 procent fra 2016 til 2018, hvilket gav en samlet prisudvikling på +13,6 procent for perioden 2014-2018.</p> <p>Sekretariatet for det specialiserede socialområde og den permanente takstanalysegruppe har på baggrund af oplysninger fra kommunen vurderet, at dette ikke gav et retvisende billede af udviklingen. Hvidovre Kommunes 2016-udgifter for tilbuddene Lille Friheden, Hvidovregade og Holmelundsvej er derfor genberegnet med henblik på, at de omfatter udgifter til alle ydelser, som indgår i 2018-taksten. Herefter er der opgjort en samlet prisudvikling for Hvidovre Kommune på -3,4 procent for perioden 2014-2018.</p> <p>Kommunen har givet følgende beskrivelse af baggrunden:</p> <p>Kommunens bofællesskaber er efter vejledning fra Socialtilsynet nu specificeret som § 85/105-tilbud. I den forbindelse har Socialtilsynet også set på den måde Hvidovre Kommune tidligere beregnede takster for disse bofællesskaber. Kommunen har tidligere kun beregnet takster efter hvor meget personale (og lønudgift), der direkte var tilknyttet det enkelte bofællesskabs fællesudgifter til beboerne, og ikke de ydelser som gives til den enkelte borger.</p> <p>Efter vejledning fra Socialtilsynet har Hvidovre nu ændret takstberegningss metode, således at personaleudgifter, der er direkte tilknyttet bofællesskabet og personaleudgifter (§85 tilknyttet den enkelte borger) i bofællesskabet, indgår i det samlede takstgrundlag. Derved fremkommer der umiddelbart store takstændringer. Som følge af beregningsmetode er en direkte sammenligning af takster mellem årene ikke mulig, ved sammenligning af takster mellem år ses der stor stigning, men reelt er de samlede udgifter til de pågældende og berørte områder ikke øget.</p> <p>Der er i 2016 opkrævet både "KKR-takst" og takst for de visiterede enkelttimer, således at den enkelte kommune ikke vil opleve en stigning i takstafregningen.</p>
<p>Rudersdal Kommune</p>	<p>For Rudersdal Kommune er opgjort en prisudvikling på -0,5 procent for perioden 2014-2018. Kommunen har fremsendt følgende forklaringer på udviklingen i udgifter per plads per dag fra 2016 til 2018:</p> <p>På botilbud Ebberød er nedlagt 9 pladser. Der udover flyttes 46 pladser til ny lokalitet der er opført efter ABL § 105, stk. 2. Dette giver en betydelig ændring i grundlaget for takstberegningen og de samlede omkostninger vedrørende den enkelte borger, (selvom det isoleret set reducerer de faktiske botilbudstakster med ca. 4%, set i forhold til de tilsvarende takster på pladser efter SEL § 108).</p>

<p>Rødovre Kommune</p>	<p>For Rødovre Kommune er opgjort en prisudvikling på -0,3 procent for perioden 2014-2018 (+0,5 pct. for 2014-16 og -0,8 pct. for 2016-18). Kommunen har fremsendt følgende forklaringer på udviklingen i udgifter per plads per dag fra 2016 til 2018:</p> <p><i>2014-2016</i> Rødovre Kommune har tidligere gjort indsigelse imod opgørelsen og finder, at reduktionen for perioden reelt er 1,5 procentpoint højere end det viste resultat.</p> <p>Af de 1,5 procentpoint skyldes 0,6 pct. en korrektion som følge af, at bidrag til barselspuljen fejlagtigt ikke har været indregnet i årene før 2015. Hertil kommer, at takstanalysegruppen har besluttet at lægge 365 dage til grund for målingen i stedet for 366 dage, hvilket bidrager med en stigning på 0,27 procentpoint per dag. Det har ikke været muligt at tage højde for dette, da beslutningen er taget efter, at Rødovre Kommune har afsluttet budgetlægningen for 2016.</p> <p>Den resterende difference på 0,6 pct. skyldes, at der ved budgetlægningen i 2016 for Helhedstilbuddet Skovmoseskolen ikke i tilstrækkelig grad er taget højde for KKR-aftalen. Det er forventningen, at der vil blive rettet op på dette forhold i budget 2017, ligesom det er forventningen, at overheadprocenten vil blive sænket fra 7 til 6 pct. i overensstemmelse med den seneste aftale.</p> <p><i>2016-2018</i> Takstudviklingen for tilbuddene Vestfløjen og Østfløjen er påvirket af, at det har været nødvendigt at ændre bemanningen fra sovende til vågen nattevagt som følge af, at beboerne pga. stigende alder er blevet mere plejekrævende. Der er ikke korrigeret for dette i opgørelsen af prisudviklingen for 2016-2018. Rødovre Kommune oplyser, at effekten deraf på Udvikling 2016-18 vægtes med udgiftsgrundlag er 0,53 pct.</p>
<p>Tårnby og Dragør Kommuner</p>	<p>For Tårnby og Dragør Kommuner er opgjort en prisudvikling på -0,6 procent for perioden 2014-2018.</p> <p>Televænget har været under ombygning og blev indflytningsklar i september. Tårnby Kommune oplyste til analysen 2014-2017, at ombygningen var af så omfattende karakter, at Tårnby Kommune af Socialtilsynet var blevet bedt om at søge godkendelse af Televænget som et nyt tilbud. Desuden oplyste kommunen, at den primære ændring består i, at der vil være både sygeplejerske og personlig/praktisk hjælp på tilbuddet, at der derudover etableres døgn dækning med to aftenvagter og to nattevagter, og at huslejen på tilbuddet stiger som følge af ombygningen.</p> <p>8 af pladserne er blevet omlagt til § 108 pladser. Disse er taget ud af sammenligningsgrundlaget, da der ikke er noget at sammenligne med fra 2016. Det samme gælder for akutpladserne. Dette betyder, at pladserne i sammenligningsgrundlaget er faldet med 3 pladser, som en effekt af oprettelsen af § 108 pladserne.</p>

BILAG 3: METODE

I dette bilag gennemgås metoden for indhentning af takstoplysninger, beregning af udgifter per plads per dag og overheadprocent samt metoderne anvendt i analyserne af den kommunale udgiftsudvikling.

INDHENTNING AF TAKSTOPLYSNINGER

Analysen af udviklingen på de takstbelagte tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning er foretaget af takstanalysegruppen under KKR Hovedstadens Embedsmandsudvalg for socialområdet og specialundervisning. Analysen er udarbejdet på baggrund af takstoplysninger indberettet af kommunerne i hovedstadsregionen samt Region Hovedstaden for 2014 til 2018.

Driftsherrerne har indberettet takstoplysninger for det specialiserede socialområde og specialundervisningen for egne tilbud samt for selvejende tilbud, som kommunen/regionen har driftsoverenskomst med.

Da formålet med analysen er at vurdere udviklingen på området i forhold til det mellemkommunale køb og salg, har de kommunale driftsherrer ikke skulle indberette takstoplysninger for tilbud, som er interne tilbud, og hvor der ikke sker salg af pladser til andre kommuner. Der kan dog være forskel på, i hvilken grad kommunerne har indrettet oplysninger vedrørende tilbud, som enten helt eller i overvejende grad benyttes internt i kommunen.

I alt omfatter analysen 775 takster for tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning, hvor sammenligning mellem 2016 og 2018 er mulig, med et samlet udgiftsgrundlag i 2018 på 7,0 mia. kr.

BEREGNING AF UDGIFTER PER PLADS PER DAG OG UDVIKLING HERI

Udviklingen i udgifter per plads per dag i perioden 2014-2018 måles som driftsherres realiserede udvikling i perioden 2014-2016 lagt sammen med den realiserede udvikling fra 2016 til 2018. Den realiserede udvikling i udgifter per plads per dag 2014-2016 fremgår af KKR Hovedstadens "Analyse af prisudvikling i takstbelagte tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning 2014-2016" fra marts 2016 samt i bilag 1 til nærværende notat.

Ifølge Styringsaftale 2018 skal udviklingen i de takstbelagte tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning måles eksklusiv beregnede omkostninger (forrentninger, afskrivninger og tjenestemandspensioner) samt efterreguleringer af over- og underskud fra tidligere år, hvilket benævnes som udvikling i udgifter per plads per dag.

Formålet hermed er at isolere målingen af takstudviklingen på omkostningselementer, som driftsherrer og tilbud har bedst mulighed for at påvirke, nemlig de direkte og indirekte omkostninger. Samtidig betyder friholdelsen af forrentninger og afskrivninger samt efterreguleringer, at konjunktursvingninger, eventuelle nødvendige investeringer i ombygninger og lignende samt efterreguleringer af tidligere års over- og underskud ikke får indflydelse på udviklingen.

Driftsherrernes overholdelse af aftalen måles således kun på en andel af de omkostningselementer, der indgår i taksterne, som afregnes over for kommunerne. Således kan der godt være forskel på udviklingen i de takster, som afregnes, og udviklingen i udgifter per plads per dag.

Nedenstående figur viser, hvilke elementer af takstberegningen der indgår i henholdsvis beregningen af udgifter per plads per dag og beregningen af takst per dag.

Udgifter per plads per dag beregnes på følgende måde:

$$\frac{\text{Direkte + indirekte omkostninger - indtægter fra beboerbetalning mv.}}{\text{Antal pladser} \times \text{belægningsprocent}} / \text{antal dage i året} = \text{Udgifter per plads per dag}$$

Beregningen af omkostningselementerne er baseret på budgettet for det år, taksten gælder. Det vil sige at målingen af udviklingen i udgifter per plads per dag er baseret på tilbuddenes budgetter og ikke på regnskaberne.

Udviklingen i udgifter per plads per dag per driftsherre beregnes som et gennemsnit af alle driftsherrens takster vægtet med udgiftsgrundlaget for det seneste sammenligningsår. Udgiftsgrundlaget beregnes som takstgrundlaget eksklusiv beregnede omkostninger og efterreguleringer.

Ovenstående forhold betyder, at man som brugerkommune godt kan opleve forskelle mellem en driftsherres efterlevelse af aftalen om udvikling i udgifter per plads per dag og udviklingen i en specifik takst. Selvom driftsherrer samlet set har reduceret *udgifter per plads per dag*, kan *taksten per dag* for et konkret tilbud eksempelvis godt være steget.

Udgifter per plads per dag for 2016 er fremskrevet til 2018-priser før beregning af udviklingen mellem årene. Som fremskrivningsfaktor er anvendt de pris- og lønskøn som er anvendt i Økonomiaftalerne for 2018 for henholdsvis kommuner og regioner. De anvendte skøn fremgår i tabellen nedenfor:

	2016-2018
Kommuner	3,84 pct.
Region Hovedstaden	3,34 pct.

Note: P/L for Region Hovedstaden er oplyst af Region Hovedstaden

HÅNDTERING AF SKUDÅR I BEREGNING AF UDVIKLING I UDGIFTER PER PLADS PER DAG

2016 var skudår, hvilket betyder, at flere kommuner beregnede taksten per dag med udgangspunkt i 366 takstdage i året mod normalt 365 takstdage. For at sikre sammenlignelighed mellem 2014 og 2016 samt 2016 og 2018 har takstanalysegruppen besluttet, at der i beregningen af udgifter per plads per dag i 2016

anvendes 365 takstdage for alle tilbud. Denne regnemetode blev udmeldt til kommunerne og Region Hovedstaden den 13. november 2015 i forbindelse med udsendelse af indberetningsskemaer.

Nogle driftsherrer havde på dette tidspunkt allerede beregnet og vedtaget takster for 2016 med udgangspunkt i 366 takstdage på baggrund af et tidligere udsendt indberetningsskema. For at sikre sammenlignelighed mellem driftsherrerne er udgifter per plads per dag for 2016 for disse driftsherrer blevet omregnet fra 366 til 365 takstdage. Ved omregningen stiger de berørte driftsherrers vægtede gennemsnitlige udvikling i udgifter pr. plads pr. dag med ca. 0,27 procentpoint i 2016. Derved reduceres den opgjorte udvikling for 2014-2016 tilsvarende, mens den opgjorte udvikling for 2016-2018 omvendt forøges tilsvarende, sådan at den samlede virkning på opgørelsen for 2014-2018 er nul.

I beregningen af takst per dag er anvendt det antal takstdage, som den enkelte driftsherre har indberettet.

FEJL I HÅNDBERETNINGEN AF SKUDÅR I INDBERETNINGSSKEMAET FOR 2018

I forbindelse med opgørelsen af kommunernes samlede prisudvikling for 2016-2018 blev det konstateret, at der var en fejl i takstindberetningsskemaet for 2018. Fejlen bestod i, at der for alle kommuner blev fratrukket en takstdag i beregningen af udgifter per plads per dag i 2016, dvs. også for kommuner som kun havde anvendt 365 takstdage i 2016. Derved hæves disse kommuners udgifter per plads per dag fejlagtigt i 2016, hvorved reduktionen for 2016-2018 overvurderes kunstigt med 0,27 procentpoint i takstindberetningsskemaet.

Kun enkelte kommuner havde opdaget denne fejl, da de indberettede taksterne for 2018. I 19 driftsherrers indberetning er resultatet påvirket fuldt eller delvist (i sidstnævnte tilfælde fordi de i 2016 havde anvendt 366 dage for nogle tilbud og 365 for andre). Indberetningsskemaet skal give driftsherrerne mulighed for selv at opgøre resultatet af sit arbejde med at reducere takster svarende til den måde reduktionen vil blive opgjort på i forbindelse med vurdering af aftaleoverholdelsen. Fejlen kan derfor have ledt driftsherrer til i god tro at overvurdere sit resultat i forhold til den opgørelse, som er præsenteret i nærværende notat, hvor fejlen er rettet. Det er dog KKR Hovedstadens takstanalysegruppens og Fælleskommunalt sekretariatets vurdering, at fejlen kun vil kunne have påvirket driftsherrers arbejde med at reducere taksterne i de tilfælde, hvor resultatet for 2014-2018 ligger tæt på -2,0 procent, hvilket kun er tilfældet for enkelte kommuner.

SAMMENLIGNING AF UDVIKLING I TAKSTBELAGTE TILBUD I PERIODEN 2010-2018

I perioden 2010 til 2018 er der ikke anvendt samme metode til måling af prisudviklingen i de takstbelagte tilbud på det specialiserede socialområde og specialundervisning. Det er derfor ikke muligt at foretage en samlet måling af udviklingen i denne periode. Tabel 2 og 6 i notatet viser således alene udviklingen opgjort på de enkelte år.

I perioden 2010-2014 blev prisudviklingen i de takstbelagte tilbud målt som den gennemsnitlige udvikling i takst per dag. Det vil sige, at modsat 2014-2018 indgår de beregnede omkostninger samt efterreguleringer af over- og underskud i disse analyser af prisudviklingen. I perioden 2010-2014 er den samlede realiserede udvikling i takst per dag desuden opgjort som et simpelt gennemsnit af udviklingen i de enkelte kommuner. I perioden 2014-2018 er den samlede realiserede udvikling opgjort som et vægtet gennemsnit på tværs af alle driftsherrer.

Endelig deltager Region Hovedstaden først i aftalerne om prisudvikling i de takstbelagte tilbud i perioden 2014-2018. Region Hovedstadens tilbud indgår derfor først i analysen af prisudviklingen i de takstbelagte tilbud for perioden 2014-2018.

BEREGNING AF OVERHEADPROCENT

Ifølge Styringsaftale 2018 er den vejledende norm for beregning af de indirekte omkostninger 7 procent af de direkte omkostninger. Overheadprocenten er beregnet som de indirekte omkostningers procentvise andel af de direkte omkostninger (inklusive reparation og vedligeholdelse).

I Styringsaftale 2017 har kommunerne i hovedstadsregionen desuden indgået en aftale om, at der fra den vejledende norm for beregning af de indirekte omkostninger for kommunale tilbud på 7 procent af de direkte omkostninger (overheadprocent), arbejdes hen imod 6 procent som et gennemsnitligt mål for kommunerne under ét ved udgangen af 2017, hvilket skal forstås som taksterne for 2018. Nærværende notat indeholder således også en opgørelse af kommunernes anvendte overheadprocent i takstberegningen for 2018.

Den gennemsnitlige overheadprocent for den enkelte driftsherre er beregnet som summen af de indirekte omkostningers andel af summen af de direkte omkostninger for alle driftsherrens takster, der indgår i analysen. Selvom en driftsherre således i gennemsnit har en overheadprocent på 7, kan overheadprocenten inden for de enkelte takster godt afvige herfra. Antallet og størrelsen af afvigelser er dog meget begrænset.

UDGIFTSUDVIKLING PÅ DET SPECIALISEREDE SOCIALOMRÅDE

Analysen af udgiftsudviklingen på det specialiserede socialområde tager udgangspunkt i KL's opgørelse af udviklingen kommunernes regnskaber for perioden 2013-2016 fra oktober 2017.

Til opgørelse af udgiftsudviklingen er anvendt opgørelsen af de kommunale regnskaber for henholdsvis hele landet og Region Hovedstaden. Udgifterne er opgjort som nettodriftsudgifter i 2017-pl og -opgaveniveau. Der forekommer afrundingsafvigelser i opgørelsen af de samlede udgifter til det specialiserede socialområde.

Området for udsatte børn og unge er opgjort som summen af funktionerne 5.25.17 og 5.28.20-5.28.24 til og med 2015 og som funktionerne 5.28.20-5.28.25 i 2016. Området for voksne personer med handicap og udsatte er opgjort som summen af funktion 5.32.32, grp. 002 og 003, funktion 5.32.33, grp. 003 og 004, funktion 5.32.35, grp. 001-003, 008 og 091 og funktion 5.35.40-5.38.59.

Til denne opgørelse af udviklingen i budget og regnskab anvender KL en snæver definition til afgrænsning af voksenhandicapområdet. KL anvender også en bredere definition af voksenhandicapområdet, hvor beregningen af udgifter til voksenhandicapområdet på funktion 5.32.32-5.32.37, der omfatter udgifter til både ældre- og voksenhandicapområdet, er baseret på en fordeling ved brug af landsnøgler.

Funktion 5.32.32-5.32.37 omfatter udgifter til pleje og omsorg mv. af ældre og personer med handicap, forebyggende indsats for ældre og personer med handicap, plejehjem og beskyttede boliger, hjælpemidler, forbrugsgoder, boligindretning og befordring samt Plejevederlag og hjælp til sygeartikler og lignende ved pasning af døende i eget hjem.

Udfordringen ved at anvende landsnøgler på disse funktioner er, at de vil overestimere udgifterne til voksenspecialområdet i kommuner, der har et højt service- og udgiftsniveau på ældreområdet, mens den omvendt vil undervurdere udgiftsniveauet tilsvarende i kommuner, der har et lavt service- og udgiftsniveau. Derudover tager metoden ikke højde for, at kommunerne i de forskellige regioner konterer meget forskelligt på henholdsvis de funktioner, der vedrører ældreområdet og voksenspecialområdet. Det medfører, at metoden undervurderer det reelle udgiftsniveau i regioner og kommuner, der i vid udstrækning anvender ældrefunktioner til at registrere udgifter, der i praksis er knyttet til voksenspecialområdet.

I nærværende notat er anvendt KL's snævre definition, som alene medtager de grupperinger under funktion 5.32.32-5.32.37, som er direkte henførbare til voksenhandicapområdet. På denne måde sikres det, at det alene er de udgifter som entydigt er tilknyttet voksenhandicapområdet, som indgår i opgørelsen af udgiftsudviklingen. En tilsvarende snæver afgrænsning anvendes blandt andet i KORAS ECO-nøgletal.

Til opgørelsen af udgiftsudviklingen på det specialiserede voksenområde per indbygger i alderen 18-64 år er anvendt indbyggertal fra Danmarks Statistik per 1. januar i året.

De detaljerede opgørelser af udgiftsudviklingen på det specialiserede socialområde på henholdsvis voksenområdet og børne- og ungeområdet er foretaget på baggrund af data fra Danmarks Statistik (REGK53). Opgørelserne følger KL's definition på både børne- og ungeområdet og voksenområdet. Udgiftsudviklingen er opgjort som kommunernes nettodriftsudgifter på de udvalgte funktionsområder. Nettodriftsudgifterne er fremskrevet til 2017-priser ved hjælp af KL's pris- og lønfremskrivning. Det har ikke været muligt at fremskrive data til 2017-opgaveniveau som i KL's opgørelse. KL's opgørelse og de mere detaljerede opgørelser er derfor ikke fuldt sammenlignelige.

Udgiftsudviklingen på det specialiserede voksenområde fordelt på paragrafområder er fordelt på funktionerne som fremgår af nedenstående tabel, som viser, hvilke funktioner og grupperinger der indgår i henholdsvis KL's opgørelser af den kommunale udgiftsudvikling på det specialiserede voksenområde, og hvilke funktioner og grupperinger, der er omfattet af det takstbelagte område.

Funktioner og grupperinger (paragraf)	Ydelse	KL afgrænsning	Takstbelagte område
5.32.32, grp. 002 og 003 (SEL § 95, 96)	Borgerstyret personlig assistance	x	
5.32.33, grp. 003 og 004 (SEL §§ 84, 85, 102)	Aflastning og socialpædagogisk bistand	x	(x)
5.38.42 (SEL §§ 109, 110)	Herberger og kvindekrisecentre	x	x
5.38.44 (SUL § 141)	Alkoholbehandling	x	x
5.38.45 (SEL § 101 og SUL § 142)	Stofmisbrugsbehandling	x	x
5.38.50 (SEL § 108)	Længevarende botilbud	x	x
5.38.52 (SEL § 107)	Midlertidige botilbud	x	x
5.38.53 (§§ 45, 97-99)	Kontaktperson- og ledsageordninger	x	
5.38.58 (§ 103)	Beskyttet beskæftigelse	x	x
5.38.59 (§ 104)	Samværs- og aktivitetstilbud	x	x
5.32.35, grp. 001-003, 008 og 091	Hjælpe midler	x	
5.35.40	Rådgivning	x	

Note: Funktion 5.32.33 grp. 004 (socialpædagogisk bistand efter § 85) indeholder både udgifter til borgere i egen bolig og i botilbudslignende tilbud (typisk efter almenboliglovens § 105, stk. 2). Botilbudslignende tilbud med § 85 støtte er omfattet af det takstbelagte område, mens § 85 støtte i egen bolig ikke er.

Opgørelserne af udgifterne på de takstbelagte områder omfatter både udgifter til takstbelagte tilbud samt udgifter til lokale, kommunale tilbud og private tilbud.

Udgiftsudviklingen på det specialiserede børne- og ungeområde er opgjort som summen af funktionerne 5.25.17 og 5.28.20-5.28.24 til og med 2015 og som funktionerne 5.28.20-5.28.25 i 2016. Anbringelser er opgjort som funktion 5.28.20, 5.28.22 (fra 2016), 5.28.23 og 5.28.24, mens forebyggende foranstaltninger opgjort som funktion 5.28.21.

Opgørelse af antal helårsmodtagere

Antallet af helårsmodtagere per 1.000 indbyggere i botilbud og botilbudslignende tilbud (§§ 85, 107 og 108) i Ballerup Benchmark er opgjort på baggrund af manuelle optællinger i kommunerne, og indeholder dermed den indbyggede usikkerhed forbundet hermed. Opgørelsen omfatter data fra 26 ud af 29 kommuner i hovedstadsregionen (Dragør, Egedal og Gribskov Kommuner indgår ikke i opgørelsen). Servicelovens § 85 indeholder kun socialpædagogisk bistand til borgere i botilbudslignende tilbud.

BILAG 4: OVERSICHT OVER UDVIKLING INDEN FOR DE FORSKELLIGE OMKOSTNINGSELEMENTER I TAKSTBEREGNINGEN 2016-2018

Driftsherre	Antal takster i analyse	Gns. belægnings procent 2018	Udvikling i udgifter pr. plads pr. dag 2016-2018	Udgiftsgrundlag 2018 (mio. kr.)	Udvikling i udgiftsgrundlag 2016-2018	Direkte omkostninger 2018 (mio. kr.)	Udvikling i direkte omkostninger 2016-2018	Indirekte omkostninger 2018 (mio. kr.)	Udvikling i indirekte omkostninger 2016-2018
Hovedtotal	775	98,5%	-2,8%	6.966,5	-8,6%	6.644,1	-8,0%	399,4	-15,9%
Albertslund Kommune	6	99,3%	-1,8%	72,7	-4,7%	68,8	-4,2%	4,1	-11,6%
Allerød Kommune	8	98,4%	-1,2%	61,3	-4,4%	57,8	-4,1%	3,5	-10,2%
Ballerup Kommune	24	99,7%	-0,7%	295,0	-0,6%	285,4	2,7%	19,4	1,7%
Bornholms Regionskommune	17	99,2%	-0,8%	159,3	-0,7%	153,4	-0,1%	9,2	-7,8%
Brøndby Kommune	20	98,5%	-2,3%	127,5	-1,9%	124,1	-1,7%	7,4	-9,2%
Egedal Kommune	7	98,9%	-10,0%	111,8	-6,6%	105,5	-6,2%	6,4	-13,4%
Fredensborg Kommune	16	98,5%	-3,9%	139,1	-4,5%	132,6	-3,5%	8,0	-17,1%
Frederiksberg Kommune	30	97,6%	-7,3%	257,5	2,0%	242,8	2,5%	14,7	-5,1%
Frederikssund Kommune	26	98,5%	-8,5%	238,8	-8,9%	231,8	-7,8%	13,9	-17,6%
Furesø Kommune	16	99,5%	-4,9%	91,2	-3,0%	84,1	-2,9%	7,4	-7,5%
Gentofte Kommune	57	99,3%	-1,3%	497,9	-2,4%	478,5	-1,8%	33,5	-1,8%
Gladsaxe Kommune	37	97,1%	-0,3%	297,3	-4,3%	285,6	-4,9%	17,7	-4,9%
Glostrup Kommune	16	99,8%	-0,8%	129,4	-3,7%	124,5	-3,8%	7,6	-2,9%
Gribskov Kommune	15	99,6%	-5,1%	118,1	-5,6%	111,4	-5,2%	6,7	-12,0%
Halsnæs Kommune	11	95,1%	1,1%	73,2	-0,7%	70,9	-0,8%	4,6	-1,7%
Helsingør Kommune	22	99,6%	-3,5%	186,0	-3,9%	176,0	-3,0%	12,4	-12,4%
Herlev Kommune	16	98,7%	-2,0%	98,4	-1,9%	96,2	1,6%	5,3	-16,9%
Hillerød Kommune	12	99,7%	0,7%	151,2	-16,8%	144,3	-17,2%	8,4	-15,9%
Hvidovre Kommune	22	99,2%	-1,3%	118,0	3,9%	111,4	4,4%	6,7	-2,2%
Høje-Taastrup kommune	36	98,5%	3,6%	121,8	3,2%	117,6	3,1%	6,5	-13,5%
Hørsholm Kommune	8	95,8%	0,6%	26,3	4,7%	24,6	4,7%	1,7	4,7%
Ishøj/Vallensbæk kommuner	7	96,9%	-4,2%	81,2	-0,7%	77,1	0,3%	4,6	-14,0%
Københavns Kommune	203	98,4%	-4,1%	2.383,2	-15,1%	2.248,2	-14,4%	135,0	-26,7%
Lyngby-Taarbæk Kommune	21	96,3%	-1,3%	169,0	-2,2%	158,5	-3,5%	11,3	-1,9%
Rudersdal Kommune	19	94,6%	-1,2%	113,5	-31,9%	108,8	-31,8%	6,5	-41,5%
Rødovre Kommune	8	99,8%	-0,8%	95,0	-30,1%	93,0	-28,6%	5,4	-14,6%
Tårnby/Dragør kommuner	7	94,0%	1,6%	71,3	-0,3%	68,9	-0,5%	2,8	-9,0%
Region Hovedstaden	88	99,0%	-0,7%	681,3	-2,8%	662,2	-2,6%	28,5	-7,7%

Kilde: Driftsherrers indberetning af takstoplysninger til Fælleskommunalt sekretariat 2018.

Note: Udvikling de forskellige omkostningselementer er beregnet efter pris- og lønfremskrivning.

BILAG 4 FORTSAT: OVERSICHT OVER UDVIKLING INDEN FOR DE FORSKELLIGE OMKOSTNINGSELEMENTER I TAKSTBEREGNINGEN

Driftsherre	Udvikling i takster pr. dag 2016-2018	Takstgrundlag 2018 (mio. kr.)	Udvikling i takstgrundlag 2016-2018	Beregnete omkostninger 2018 (mio. kr.)	Udvikling i beregnede omkostninger 2016-2018	Efterreguleringer 2018 (mio. kr.)	Efterreguleringer 2016 (mio. kr.)
Hovedtotal	-2,0%	7.141,0	-8,3%	156,76	-2,9%	17,8	2,9
Albertslund Kommune	-2,6%	74,7	-5,5%	2,04	-39,5%	0,0	0,0
Allerød Kommune	-3,6%	62,1	-6,7%	2,39	-0,4%	-1,6	0,0
Ballerup Kommune	-1,3%	307,2	-1,2%	12,51	-11,3%	-0,4	0,1
Bornholms Regionskommune	0,4%	163,6	0,5%	4,32	43,8%	0,0	0,0
Brøndby Kommune	-2,4%	131,0	-2,1%	3,47	-15,1%	0,0	-0,3
Egedal Kommune	-8,3%	114,2	-4,8%	2,32	93,5%	0,0	0,0
Fredensborg Kommune	-4,1%	139,8	-4,9%	1,32	-6,4%	-0,6	0,0
Frederiksberg Kommune	-6,1%	264,1	1,8%	8,80	-14,5%	-2,2	-2,9
Frederikssund Kommune	-7,9%	242,4	-8,4%	4,26	-18,5%	-0,6	-2,3
Furesø Kommune	-5,1%	94,2	-3,8%	2,93	-33,8%	0,1	0,0
Gentofte Kommune	-0,6%	509,4	-2,2%	11,84	-5,0%	-0,4	-1,9
Gladsaxe Kommune	-0,2%	305,9	-4,3%	8,51	-4,3%	0,0	0,0
Glostrup Kommune	0,2%	130,4	-3,0%	2,63	34,3%	-1,7	-1,6
Gribskov Kommune	-6,1%	118,4	-7,1%	1,40	46,9%	-1,1	1,7
Halsnæs Kommune	0,4%	75,9	-1,3%	2,64	-5,3%	0,0	0,4
Helsingør Kommune	-3,3%	191,3	-3,6%	5,30	5,3%	0,0	0,0
Herlev Kommune	-1,2%	104,8	-0,4%	5,85	17,0%	0,6	0,0
Hillerød Kommune	0,4%	153,2	-17,0%	2,17	-42,1%	-0,1	-0,3
Hvidovre Kommune	-1,6%	120,7	3,8%	2,70	-3,6%	0,0	0,0
Høje-Taastrup kommune	5,4%	125,1	4,2%	3,42	1,2%	0,0	-1,3
Hørsholm Kommune	-1,2%	26,2	2,1%	0,18	-123,5%	-0,2	0,2
Ishøj/Vallensbæk kommuner	-6,5%	84,0	-3,2%	3,49	-43,4%	-0,7	0,0
Københavns Kommune	-3,5%	2.429,1	-15,3%	19,03	-22,5%	26,8	36,5
Lyngby-Taarbæk Kommune	-1,9%	171,3	-3,0%	2,24	-52,1%	0,0	0,3
Rudersdal Kommune	0,2%	117,6	-31,3%	4,04	-35,2%	0,0	-1,0
Rødovre Kommune	-0,8%	97,4	-29,7%	2,56	-5,9%	-0,2	-0,1
Tårnby/Dragør kommuner	1,8%	72,7	-0,2%	1,22	-3,8%	0,2	0,0
Region Hovedstaden	3,9%	714,5	1,4%	33,19	16,0%	0,0	-24,4

Kilde: Driftsherrers indberetning af takstoplysninger til Fælleskommunalt sekretariat 2018.

Note: Udvikling de forskellige omkostningselementer er beregnet efter pris- og lønfremskrivning.